16 ՄԱՐՏ 2000 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 48 (2016)

Ազգ
Azg
armenian daily

Գերմանացի բանկիրը՝ ԱՄՀ-ի տնօրենի պաշտոնի գլխավոր թեկնածու

ԲՐՅՈՒՍԵԼ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ճապոնիան ետ է կանչել ԱՄՀ-ի կարգադրիչ տնօրենի պաշտոնի իր թեկնածուին եւ պաշտպանել եվրոպական ներկայացուցչին՝ գերմանացի բանկիր Հորստ Քելերին: Այս մասին հայտարարվել է, երբ ի պաշտպանություն Քելերի թեկնածության հանդես է եկել ԱՄՆ-ը: Ավանդաբար այդ պաշտոնը զբաղեցնում է եվրոպական երկրի ներկայացուցիչ: Քելերի թեկնածությանը հավանություն է տվել նաեւ Ռուսաստանը: Այդուհանդերձ, ինչպես ընդգծում է BBC-ն, Քելերի համար կարեւոր է զարգացող երկրների զորակցությունը, որոնք մինչ այժմ զորակցում էին ԱՄՀ-ի ղեկավարի ներկայիս պաշտոնակատարի թեկնածությանը, որը ծնվել է Զամբիայում:

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Վարչապետը խարդավանքներում ստացավ առաջին մկրտությունը

Եկա, տեսա, հաղթեցի՞, թե՞ պյուռոսյան հաղթանակ նախագահի համար

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Եթե մինչեւ վերջերս հասարակական-քաղաքական շրջանակների վրա ճնշում գործադրելու կամ այլ միջոցով նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանն էր ակնարկում իր հրաժարականի մասին, ապա նախագահի մարտի 14-ի հրամանագրից հետո, որով Մանվել Գրիգորյանը, Սեյրան Սարոյանը եւ մի շարք այլ երկրապահ զինվորականներ նշանակվեցին բարձրագույն հրամանատարական եւ փոխնախարարական պաշտոններում, վարչապետ Արամ Սարգսյանն է հայտարարում հրաժարական տալու իր ցանկության մասին: Հրաժարական տալու այս մոդան մեջ, սակայն, ոչ թե սպառնալիք կա, այլ խոր հիասթափություն: Երկրապահին ուղղված վարչապետի առաջին հարցը, ըստ ամենայնի, շեքսպիրյան հնչեղություն կունենար՝ եւ դու, Բրուտոս, կամ հայեցի՝ եւ դու

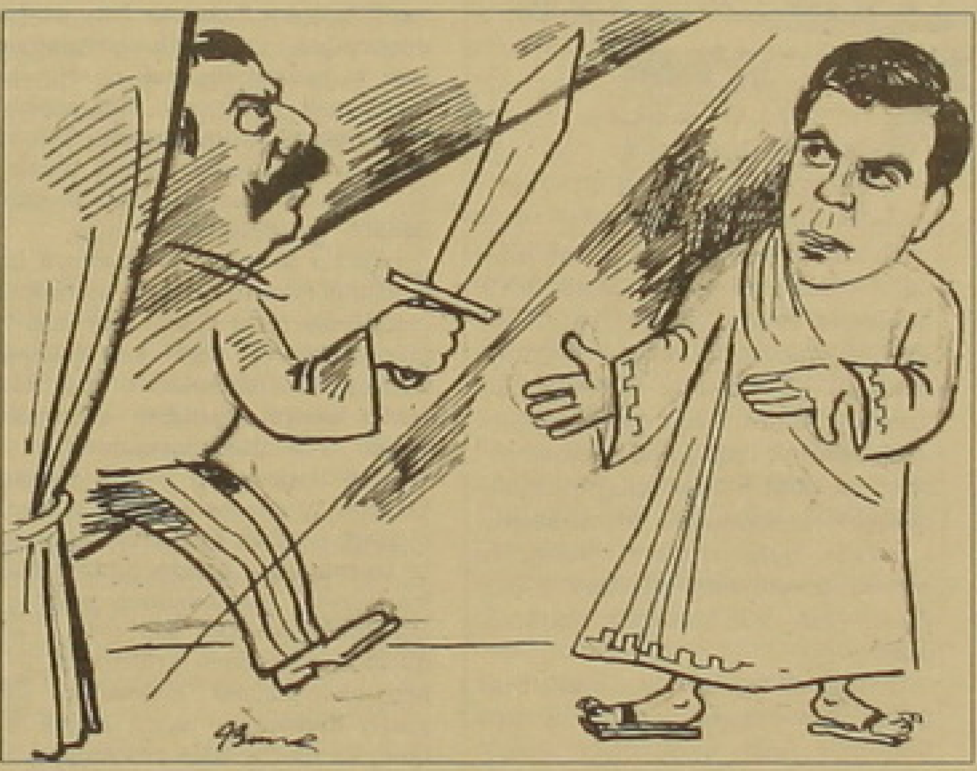

Մանվել...

Իրազեկ աղբյուրներն «Ազգին» հայտնեցին, որ մարտի 14-ին 21:30 սկսված եւ մինչեւ ուշ գիշեր շարունակված «Միասնության» քաղաքական խորհրդի նիստում վարչապետը բավականին դառնացած էր, իսկ հանդիպմանը այդպես էլ չմասնակցեցին օրվա հերոսները՝ Մանվել Գրիգորյանն ու Սեյրան Սարոյանը, որոնք մշտապես համարվել են Վազգեն Սարգսյանի աջ ձեռքը, իսկ նրա դավադիր սպանությունից հետո անձամբ ստանձնել էին նորընծա վարչապետ Արամ Սարգսյանի թիկնապահը լինելու պատասխանատվությունը:

Արամ Սարգսյանն իր պառակտվող քաղաքական հենարանին հայտնել է, որ Ռոբերտ Քոչարյանի նշանակումները կատարվել են առանց իր գիտության:

Տես ➧ էջ 2

ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ

«ՆԱՏՕ-ն սպառնում է Ռուսաստանի անվտանգությանը»

ՄԱԴՐԻԴ, 15 ՄԱՐՏ, ՍՆԱՐՔ: «ՆԱՏՕ-ն սպառնում է Ռուսաստանի ազգային անվտանգությանը», հայտարարել է Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարության միջազգային համագործակցության վարչության պետ, գեներալ-գնդապետ Լեոնիդ Իվաշովը իսպանական «El Pais» թերթում հրապարակված հարցազրույցում:

Մեկնաբանելով ՌԴ նախագահի պաշտոնակատար Վլադիմիր Պուտինի վերջերս արած հայտարարությունը ՆԱՏՕ-ին Ռուսաստանի հնարավոր անդամակցության մասին՝ Իվաշովը հայտարարել է, որ դա հնարավոր է սոսկ տեսականորեն: «Բացի այդ, եթե նման բան տեղի ունենա, դա կլինի արդեն ուրիշ ՆԱՏՕ՝ ոչ թե ագրեսիվ ռազմական դաշինք, այլ՝ խաղաղ կազմակերպություն, որի նպատակը կլինի անվտանգության ապահովումը Եվրոպայում»: Գեներալի ասելով, Հյուսիսատլանտյան դաշինքի ղեկավար Ջորջ Ռոբերտսոնի վերջերս Ռուսաստան ձեռնարկած այցը սկիզբ դրեց ՆԱՏՕ-ի եւ Ռուսաստանի փոխհարաբերությունների կարգավորմանը: «Հետագա հարաբերությունները կախված կլինեն երկու երկրների քաղաքական կամքից: Ռուսաստանն այդ կամքն ունի, սակայն ցանկանում է, որպեսզի իր հետ վերաբերվեն որպես հավասարի», նշել է Իվաշովը: Պատասխանելով ՆԱՏՕ-ին Վրաստանի հնարավոր անդամակցությանն առնչվող հարցին՝ Իվաշովը վստահություն է հայտնել, որ «Ռուսաստանը չի ցանկանա ընդհանուր սահման ունենալ ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրի հետ», սակայն հրաժարվել է հաղորդել, թե այդ դեպքում ինչպիսի միջոցներ կկիրառվեն: Մեկնաբանելով այն ենթադրությունը, թե ՆԱՏՕ-ն կարող է սպառնալիք տեսնել հենց Ռուսաստանում, Իվաշովը հիշեցրել է, որ վերջին տարիներին չի եղել մի դեպք, երբ Մոսկվան ներխուժի կամ սպառնա որեւէ անկախ պետության: Նա ընդամենը նշել է, որ Ռուսաստանը 40 տոկոսով կրճատել է զորքերը սահմաններում եւ ոչնչացրել հարձակողական բնույթի սպառազինությունը: Անդրադառնալով Կոսովոյում առկա իրադրությանը՝ Իվաշովն այն որակել է որպես «ցեղասպանություն մարզում մնացած սերբերի դեմ», նշելով, որ ՆԱՏՕ-ի կառավարման օրոք այնտեղ 700 խաղաղ սերբ է սպանվել:

«Դայմլեր-Կրայսլերը» շարունակում է Հայաստանում իր ծրագրերը

Հանրապետության տրանսպորտային համակարգի զարգացմանը գերմանական հանրահայտ «Դայմլեր-Քրայսլեր» ընկերության հնարավոր աջակցությանն առնչվող հարցեր քննարկվեցին նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ «Դայմլեր-Քրայսլեր» ընկերության պատվիրակության այսօր կայացած հանդիպման ժամանակ:

Ընկերության նոր գործավարության եւ արտաքին կապերի գծով տնօրեն Կլաուս Բերգերը համառոտակի ներկայացրեց «Դայմլեր-Քրայսլերի» կողմից Հայաստանում իրականացվող ծրագրերը: Նշվեց, որ առաջին համատեղ ծրագիրը շուրջ չորս միլիոն ԱՄՆ դոլար արժողությամբ եւ ժամանակակից տեխնոլոգիաներով հագեցած «Ինտերմոտոր-Արմենիա» ընկերության տեխնիկական կենտրոնն է, որի պաշտոնական բացումը տեղի կունենա այս տարվա մայիսի 27-ին:

Կլաուս Բերգերի խոսքերով, իրենք լավատես են հայ գործընկերների հետ համագործակցության ապագայի նկատմամբ եւ պատրաստ են քայլ առ քայլ ընդլայնել համատեղ աշխատանքի շրջանակները: Նա նաեւ տեղեկացրեց, որ առաջիկայում կորոշակիացվեն համագործակցության եւս երկու-երեք նոր ուղղություն:

«Մենք շահագրգռված ենք «Դայմլեր-Քրայսլերի» նման խոշորագույն ընկերության հետ համագործակցությամբ», ողջունելով ընկերության մուտքը Հայաստան ասաց Ռոբերտ Քոչարյանը եւ նշեց, որ ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում լիակատար աջակցություն կստանա:

ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՄԼՈ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Աստվածատուր Պետրոսյանը՝ պաշտոնանկ

Ինչպես տեղեկացրեց ՀՀ նախագահի մամլո գրասենյակը, Ռոբերտ Քոչարյանը մարտի 15-ին հրամանագիր է ստորագրել Աստվածատուր Պետրոսյանին ՀՀ պաշտպանության նախարարի տեղակալի պաշտոնից ազատելու մասին:

Ոչ թե 6, այլ 7 մրցանակ

Նախորդ երկու համարներում անդրադարձել էինք մարտի 6-ին Փարիզում «Գործարար նախաձեռնության կառավարում» (BID) կազմակերպության կողմից, ի թիվս այլ երկրների ձեռնարկությունների, հայաստանյան 6 կազմակերպությունների շնորհված «Արկ էրոպ» մրցանակների փաստին: Երեկ ստացանք «Գործարար նախաձեռնության կառավարում» կազմակերպության պաշտոնական գրությունը՝ ուղղված Արարատի գինու գործարանի տնօրենությանը, որը նույնպես արժանացել է «International Arch of Award for Exellence and Quality of year 2000» մրցանակին: Շնորհավորում ենք: Այսպիսով, Հայաստանը շահել է ոչ թե 6, այլ 7 մրցանակ:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 27

Հարություն Հարությունյանի բացարկը մերժվել է

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ գլխավոր դատախազ Բորիս Նազարյանը մարտի 14-ին որոշում է կայացրել մերժել 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ին Ազգային ժողովի նիստերի դահլիճում իրականացված ահաբեկչությանն աջակցելու մեղադրանքով կալանավորված Հարություն Հարությունյանի՝ ՀՀ զինդատախազության դեմ դիմում-բացարկը:

ՀՀ գլխավոր դատախազության հասարակական կապերի եւ լրատվության բաժնի հաղորդագրության համաձայն, մերժման համար հիմք են ծառայել գլխավոր դատախազ Բորիս Նազարյանի հանձնարարությամբ բացարկում նշված հանգամանքները ստուգելու համար կատարված ուսումնասիրությունները, որոնցով չեն հիմնավորվել Հ. Հարությունյանի բացարկում վկայակոչված փաստերը, իսկ քննչական մեկուսարանի պոլիկլինիկայի ներկայացրած տեղեկանքի համաձայն, Հ. Հարությունյանը 2000 թ. հունվարի 5-ից ի վեր իր առողջական վիճակի հետ կապված որեւէ բողոք բուժհիմնարկ չի ներկայացրել:

2000 թ. մարտի 15-ին ՀՀ գլխավոր դատախազությունում ստացվել է նույն գործով կալանքի տակ գտնվող Մուշեղ Մովսիսյանի դիմում-բացարկը ՀՀ զինդատախազության նկատմամբ, որը եւս կքննարկվի օրենքով սահմանված ժամկետում:

ԹԱԿ ԴՈՆԵՐԻ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԻՑ

Անհետանալուց 3 տարի անց Կարիկ Պասմաճյանին տեսել են ՊԱԿ-ի բանտում

Փարիզում գործող ոչ կառավարական կազմակերպություններից մեկը՝ մարդասիրական որոնումների «Էղուար Կալիֆա» ընկերակցությունը զբաղվում է գլխավորապես Երկրորդ աշխարհամարտից հետո ԽՍՀՄ-ում անհետ կորած հազարավոր արեւմուտքցիների որոնումներով: Ընկերակցության գործունեության շնորհիվ մասնավորապես Ուկրաինայում եւ Ռուսաստանում արդեն հայտնաբերվել են դեռեւս ողջ մնացած մի շարք անձինք, խորհրդային տաժանավայրերի երկու նախկին կալանավորներ, ինչպես նաեւ չհայրենադարձված բազմաթիվ արեւմուտքցիների թաղման վայրերը: «Նուվել դ'Արմենի» ամսագրի վերջին համարից տեղեկանում ենք, որ «Էղուար Կալիֆայի» ջանքերով հնարավոր է դարձել կարեւոր վկայություն ստանալ ֆրանսահայ արվեստագետ, արվեստի գործերի հավաքորդ եւ բանաստեղծ Կարիկ Պասմաճյանի մասին, որը Մոսկվայում 1989 թ. հուլիսին օր ցերեկով առեւանգվել էր եւ անհետ կորել: Նա հաճախ էր ԽՍՀՄ մեկնում ՌԴ մշակույթի նախարարության հրավերով: Կարիկ Պասմաճյանին լավ գիտեին խորհրդային պաշտոնական եւ արվեստագիտական շրջանակներում: Գնահատվում էր նրա խորագիտակությունը ռուսական եւ հայկական սրբապատկերների բնագավառներում: Հայ ընթերցողը ծանոթ է նաեւ նրա բանաստեղծություններին:

Ուկրաինացի քաղբանտարկյալ Ալեքսանդր Բուդիլովը, որը մոտիկ է եղել ակադեմիկոս Անդրեյ Սախարովի շրջապատին, 1993 թ. մարտին հաջողեցրել է Սիչեւկայի բանտի հիվանդանոցից նամակ ուղարկել ԱՄՆ դեսպանատուն: Նամակում նա պնդում է, թե 1992 թ. բանտում հանդիպել է Կարիկ Պասմաճյանին: Նա ավելացնում է, թե Պասմաճյանին, ինչպես եւ իրեն, առեւանգել են ՊԱԿ-ի գործակալները: Չորս ամիս անց՝ 1993 թ. հուլիսի 28-ին, Բուդիլովին գտել էին կախված վիճակում:

Պ. Բ.

ԲԱԽՏԱԽԱՂ

Լոտո. Շահում են քչերը, խաղում են շատերը

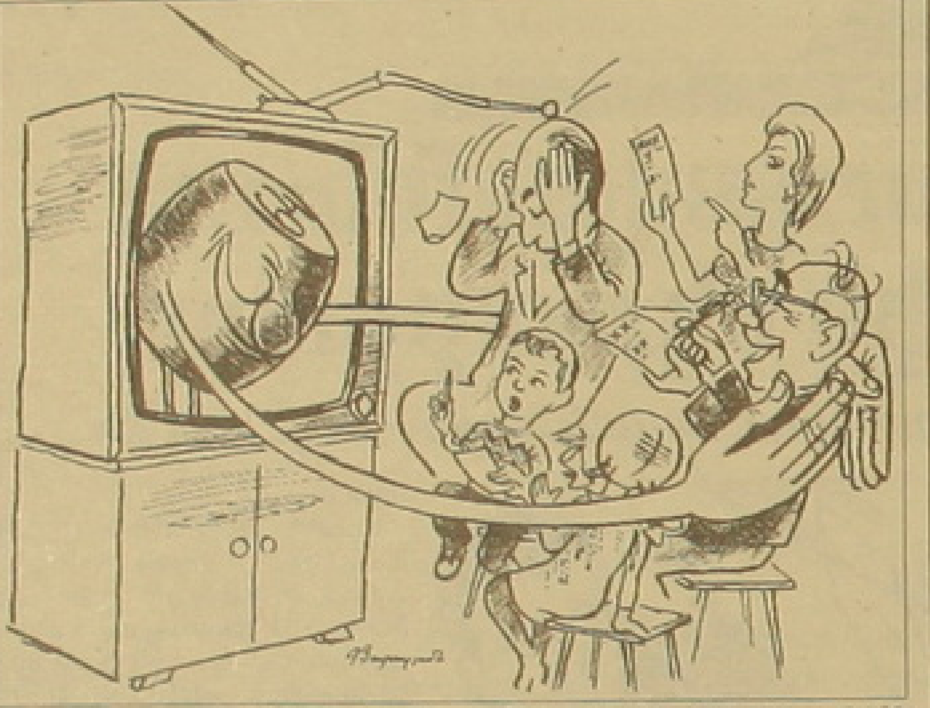

Վերջերս շատ հաճախ ենք կանգնում ընտրության առաջ. հեռուստաալիք, ռադիոալիք, երաժշտություն, ղեկավարություն, ինչու չէ, նաեւ լոտո:

Վերջին մեկ տարում Հայաստանում խաղարկվում է մոտ 11 տեսակ լոտո: Երբ Հայաստանի ազգային հեռուստատեսությամբ առաջին անգամ «ծնվեց» TV լոտոն, բոլորն աչալուրջ եղան, մաղթելով «առողջություն, ուրախություն, ընտանեկան միջավայր, համով-հոտով, խորը շահում, բարություն, ընկերային հաջողություն, հայի բախտավորություն» եւ էլի 999 մաղթանքներ: Հայտնվեց լոտոն ու ասացինք «Խեր լինի TV լոտոյի ոտքը», որ ստեղծվեց այսքան բարեմաղթանքների ներքո: Դրանք հետագայում բաժանվեցին, մասնատվեցին եւ բոլոր «մաղթանք-լոտոներով» մեծ ու փոքր, աջից ու ձախից, հեռու ու մոտ, գործազուրկ ու գիտնական կլանված խաղում, շահում կամ չեն շահում՝ բնակարան ու ավտոմեքենա, հեռուստացույց ու մատանի, ոսկի ու խառնիչ, սառնարան եւ էլի բազմաթիվ խորը ու թանկ նվերներ: Էլ չեմ ասում միլիոնները՝ գայթակղիչ զրոներով:

Եւ մեր խեղճ ժողովուրդն էլ բոլոր հեռուստաալիքներով, երկուշաբթիից մինչեւ կիրակի օրվա թրթիռով ու «Ա՜խ, Աստված ջան, այս անգամ գոնե շահենք» խնդրանքով սպասում է իր նախընտրած լոտոյին:

Այս լոտոն կարծես «սերիալ» լինի, բոլորն էլ նույն սցենարն ունեն, միայն ռեժիսորն ու հաղորդավարն են ուրիշ, ու առավոտից իրիկուն կլանում են մեր անհագ ուշադրությունը: Որ ալիքը փոխում ես՝ լոտո է: Այսքանը քիչ էր, հիմա էլ պետք է «ծնվի» նոր հեռուստալոտո, անունը՝ «Շանս», ո՞ւմ պատվին, ոչ թե շանս պատվին, այլ չգիտեմ ում: Միայն գիտեմ, որ սա էլ իր խոստումնալից գումարներով ու գայթակղիչ նվերներով շոյելու է մեր ցանկասիրությունն ու... արդեն խաղում են «Շանս»:

Այս լոտոն եւս նշանակում է կուսակցություն, որ օր-օրի ավելանում է ու չի պակասում: Ինչ տարբերություն, ընտրության պահին կուսակցություններն էլ են մեծ-մեծ խոստումներ տալիս, «շոյիչ» նվերներ, ձայնդ տալիս ես ու.... սպասում:

Հիմա մեր խեղճ ժողովուրդն ի՞նչ անի, ո՞ւմ..., ո՞ր լոտոն ընտրի, ո՞ւմ հավատա, որ շահի: Մոլո՞ւցք է սա, թե՞ կույր հավատ: Շահում են քչերը, խաղում են շատերը: Ամբողջ Հայաստանը վարակվել է լոտոյի վիրուսով: Մնում է ավելանա «Հոգու լոտոն», եւ մենք Հայաստանը կվերանվանենք «Լոտոստան», երեխաներին՝ «...Լոտո» կամ «Խորը շահում»: Նրանց թոթովանքը ոչ հայր է, ոչ մայր. լոտո են կանչում բարձրաձայն:

Ուրեմն ի՞նչ անենք, շարունակե՞նք լոտո խաղալ, շահել ու տանուլ տալ, քանի որ ապրելու միակ փրկությունը երեւի այսօր դա կլինի:

ԲՈՂԻԿ ԱՂԱԲԱԲՅԱՆ

ԱՐՄ

Պահանջվում է վերացնել 1921 թ. ռուս-թուրքական պայմանագիրը

79 տարի առաջ ճիշտ այսօր Մոսկվայում կնքվեց ռուս-թուրքական «եղբայրության եւ բարեկամության» պայմանագիրը, որն իրականում Լենին-Աթաթուրք տխրահռչակ համաձայնագիրն էր, որի հետեւանքով, ինչպես կարդում ենք Ինքնորոշում միավորման 15 մարտ 2000 թ. հայտարարության մեջ, Կարս-Արդահանը հանձնվեց Թուրքիային, իսկ Նախիջեւանը՝ Ադրբեջանին: Հաստատելով, որ «1990 թ. ՀՍՍՀ Գերագույն խորհրդի հռչակագրով, իսկ 1991 թ. հանրաքվեի միջոցով Հայաստանի մի հատվածում վերականգնվեց (հայոց) պետականությունը, սակայն ՀՀ նախորդ եւ ներկայիս իշխանությունները ոչինչ չարեցին մեր արտաքին քաղաքականությունը հակահայկական այս պայմանագրի ծիրաններից դուրս բերելու ուղղությամբ», Ինքնորոշում միավորման հայտարարությունը ՀՀ իշխանություններից պահանջում է քայլեր ձեռնարկել «Հայաստանի մասնատումն իրականացրած պայմանագրի ու նրա հետեւանքների վերացման ուղղությամբ»:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Գիտաժողով՝ նվիրված Հայկ Ասատրյանին

Երեկ Երեւանի պետական տնտեսագիտական ինստիտուտի սրահում տեղի ունեցավ գիտաժողով՝ նվիրված 20-րդ դարի երկրորդ քառորդի հայ անվանի փիլիսոփա, ազգային գաղափարախոս ու հասարակական գործիչ Հայկ Ասատրյանի ծննդյան 100-ամյակին: Գիտաժողովը կազմակերպել էին ինստիտուտի փիլիսոփայության ամբիոնն ու «Ազգայնական ակումբ» հասարակական կազմակերպությունը:

Ինչպես բացման իր խոսքում նշեց ամբիոնի վարիչ Արամ Սարգսյանը, ցավոք, այսօր ոչ միայն հայ լայն հասարակությունը, այլեւ հայ մտավորականությունն անծանոթ է Հայկ Ասատրյանի անձին, կյանքին, գործունեությանն ու թողած վաստակին:

Հայկ Ասատրյանը եղել է Գարեգին Նժդեհի գաղափարական ամենամոտ ընկերը, Նժդեհի ծավալած ցեղակրոն եւ տարոնական շարժումների ամենակարկառուն գաղափարախոսներից ու գործիչներից մեկը: Նա գրել է «Ցեղանենք ցեղը» գրքույկն ու «Հայաստան-Արիական նախահայրն Առաջավոր Ասիայում» այսօր արդեն հազվագյուտ գիրքը, նաեւ բազմաթիվ հոդվածներ պարբերական մամուլում: Հետմահու, Երեւանում, «Ազգայնական ակումբի» նախագահ Մուշեղ Լալայանի ջանքերով, այդ հոդվածների մի մասն ամփոփվել է երկու գրքում՝ «Հոդվածների ժողովածու» եւ «Արթնացի՛ր, հա՛յ մարդ» պայմանական խորագրերով: 1944 թ. Հայկ Ասատրյանը Բուլղարիայում ձերբակալվեց խորհրդային գաղտնի սպասարկությունների կողմից, դատապարտվեց աքսորի եւ Վլադիմիրի բանտից ազատ արձակվեց 1955 թ.՝ ծայր աստիճան հիվանդ վիճակում: Նա մահացավ 1956 թ. հունվարին ու... մատնվեց մոռացության: Նա վերհիշվեց միայն 90-ական թթ.:

Գիտաժողովի ընթացքում կարդացվեցին երեք զեկուցում: Մ. Լալայանը ներկայացրեց Հ. Ասատրյանի կյանքն ու գործունեությունը: Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածուներ Վալերի Միրզոյանն ու Յուրա Հովականյանը հաջորդաբար ներկայացրին «Հայկ Ասատրյանի փիլիսոփայական հայացքները. համակարգը, մեթոդը եւ լեզուն» եւ «Հայկ Ասատրյանի ազգային գաղափարախոսության բնական գործոնները» հետաքրքրական զեկուցումները: Զեկուցումներին հաջորդեցին ներկաների ելույթները, եղան առաջարկներ:

Հարցումներին պատասխանելով, Վ. Միրզոյանը հայտարարեց, որ Հայաստանի ներկայի քաղաքական երանգապնակում այսօր չկա քաղաքական որեւէ ուժ, որն առաջնորդվի ազգային գաղափարախոսությամբ. նույնիսկ Հանրապետական կուսակցությունը, որն իշխանության հիմքն է այսօր, շեղվել է իր ազգայնական գաղափարախոսությունից ու դարձել կենտրոնամետ:

Ուրախալի է նշել, որ այս գիտաժողովին ներկա էին երեք սերնդի ներկայացուցիչներ՝ ուսանողներ, դասախոսներ, գիտնականներ եւ տարբեր կազմակերպություններից հյուրեր, որոնցից շատերի համար հայտնություն եղավ Հայկ Ասատրյանը: Հուսով ենք, որ ազգային գաղափարախոսությամբ հետաքրքրվող հայկական շրջանակներն ու մտավորականությունն արժանի ուշադրություն կդարձնեն Հ. Ասատրյանի գաղափարախոսական-փիլիսոփայական վաստակին ու նրանից կքաղեն շատ մտքեր, որոնք այժմեական ու անհրաժեշտ են նաեւ այսօր՝ հայկական պետականության կայացման եւ ազգային հիմնախնդիրների լուծման համար:

ԳԵՒՈՐԳ ՅԱԶԸՃԵԱՆ

Վարչապետը խարդավանքներում ստացավ առաջին մկրտությունը

Սկիզբը էջ 1

Մանվել Գրիգորյանի եւ այլոց պաշտոնների բարձրացումն այնպիսի քայլ էր, որին Արամ Սարգսյանը լիովին համաձայն էր, եւ դեռեւս տարեվերջին մտադրություն ուներ Մանվել Գրիգորյանին պաշտպանության փոխնախարար նշանակել, ինչի մասին տեղեկությունները հրապարակվել են անգամ մամուլում: Ուստի, բողոքելու պատճառ կարծես չկա: Նախագահն իրականացրեց վարչապետի ցանկությունը՝ շրջանցելով նրան՝ անձամբ պայմանավորվելով «Միասնության» ռազմ ուժի՝ երկրապահի հետ, թե ո՞րն է եղել վերջիններիս համաձայնության հողը, ՀԺԿ-ն եւ ՀՀԿ-ն, ինչպես նաեւ վարչապետը դեռեւս վերջնական չեն ճշտել: Որոշ աղբյուրներ պնդում էին, որ նախագահը նրանց հավաստմամբ խոսացել է Ազգային հեռուստատեսության գործադիր տնօրեն Տիգրան Նաղդալյանի հրաժարականը՝ նշելով, թե ինքը դեմ չի լինի այդ պաշտոնում տեսնելու Էդվարդ Միլիտոնյանին: Այս գործոնի անլրջությունն ակնհայտ է, քանզի արդեն իսկ պարզ է, որ ամենաուշը երկու-երեք ամիս հետո ԱԺ-ն կընդունի օրենք հանրային հեռուստատեսության մասին, ինչը նաեւ Եվրախորհրդի անդամ դառնալու նախապայմաններից է, եւ այս հեռուստատեսությունը չի կարողանա լինել խաղալիք իշխանության ձեռքում:

ՊՆ-ում ուժերի նոր դասավորում

Երեքշաբթի երեկոյան Ռոբերտ Քոչարյանն ինքն է պաշտպանության նախարարությունում ներկայացրել նորանշանակ զինվորական պաշտոնյաներին՝ հայտարարելով, որ նրանք պետք է զբաղվեն քաղաքականությամբ, սակայն ակնհայտ է, որ Ռոբերտ Քոչարյանը Մանվել Գրիգորյանին հեռացնելով վարչապետական թեւից, լուծեց լուրջ քաղաքական խնդիր, որովհետեւ նա զենքի կամ ռազմական ուժի գործոնը դրեց իր ենթակայության տակ, իսկ Հայաստանում պետության ողջ պատմությունը, ցավոք, վկայում է, որ ամենավճռական քաղաքական եւ պետական իրադարձություններում ռազմական գործոնը լուրջ դեր ունի՝ տանկերը միշտ էլ հայտնվել են ճիշտ ժամանակին, ցանկացած տեղում՝ զսպելով քաղաքական անցանկալի զարգացումները, հետեւաբար ով կառավարում է տանկերը, նա էլ ղեկավարում է զորահանդեսը:

Ռոբերտ Քոչարյանի նոր նշանակված հրամկազմում երկու կադրային զինվորական կա՝ փոխնախարար Յուրի Խաչատուրովը եւ գլխավոր շտաբի պետի տեղակալ Էնրիկո Ապրիամովը, որոնք պրոֆեսիոնալ ռազմական գործիչներ լինելով՝ ապաքաղաքական են եւ պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանի համար ընդունելի ու արդյունավետ գործընկերներ կարող են դառնալ: Գնդապետ Արթուր Աղաբեկյանը, որը եւս ՊՆ փոխնախարար է նշանակվել, ժամանակին եղել է դաշնակցական: Մնացյալ հրամանատարները երկրապահական կենսագրություն ունեն: Բավական ուշագրավ է գեներալ-մայորի կոչումին արժանացած եւ հինգերորդ բանակային կորպուսի հրամանատար նշանակված Հայկազ Բաղմանյանի պարագան, որին Վազգեն Սարգսյանը պաշտոնանկել էր: Երեկ կառավարությանը մոտ կանգնած աղբյուրները հաստատեցին պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանի հրաժարական տալու մտադրությունը, որը իրատեսորեն գնահատելով նախագահի կողմից իրեն շրջանցելու փաստը եւ նոր նշանակումներում սպառնալիք տեսնելով իր համար, առաջինն է բարձրացրել հեռանալու խնդիրը, բայց «Ազգին» հայտնեցին, թե վարչապետ Արամ Սարգսյանն անձամբ է հորդորել Վաղարշակ Հարությունյանին հրաժարվել այդ մտադրությունից՝ հայտարարելով, թե նրա հրաժարականի դեպքում ինքը եւս կհրաժարվի վարչապետի պաշտոնից: Սակայն, անգամ «Միասնությունում» կանխատեսում են, որ Վաղարշակ Հարությունյանը քաղաքական այս խարդավանքների առաջին զոհը կլինի, որն ինքնակամ դիմում տալով՝ կվերադառնա իր համար սովոր զինվորական ասպարեզ ՌԴ-ում՝ քաղաքական խաղերից հեռու:

Ո՞վ է խորհուրդ տալիս վարչապետին

Արամ Սարգսյանին «Միասնության» հատկապես ՀԺԿ թեւը առաջարկել է անցնել գործուն աշխատանքի՝ իրավացիորեն պնդելով, որ կառավարությունը չի աշխատում: Գործադիր իշխանության անաշխատունակությունը լրացուցիչ զենք է նախագահի ձեռքում: ՀԺԿ-ի առաջարկն է վարչապետին՝ շաբաթը մեկ գումարել համատեղ քաղաքական խորհրդի նիստ, որտեղ քննարկված սոցիալ-տնտեսական զարգացման ոլորտային ծրագրերը հավանության արժանանալուց հետո կմտնեն կառավարություն եւ ապա օրենսդրական նախաձեռնության տեսքով կգան ԱԺ՝ այնտեղ վավերացվելով: Այս կերպ կուսակցությունը հույս ունի լուծել Հայաստանի կայունությանը սպառնացող հիմնախնդիրը՝ տնտեսական ճգնաժամի կասեցումը: «Միասնության» միակ կռվանն այն է, որ նախագահի այս քայլը զուտ մարտավարական արժեք ունի եւ կարող է կարճաժամկետ հաջողության հիմք հանդիսանալ: Հարցերի հարցը մնում է տնտեսական խորացող ճգնաժամը եւ դրանից անբաժանելի սոցիալական դժգոհության աճը: ՀԺԿ եւ Հանրապետական կուսակցության առաջին դեմքերը երեկ հավաստում էին, որ իրենք նախագահի հենարանը չեն: Իրենք հենարանն են «Միասնություն» դաշինքի ծրագրի:

«Ո՞վ է խորհուրդ տալու վարչապետին» հարցը երեկ կարեւորվել է: Սադրանքներին անսովոր գործչի համար չափազանց դժվար է դիմակայել եւ ճիշտ կողմնորոշվել ինֆորմացիոն տարբեր հոսքերի մեջ: Աշոտ Մանուչարյանը տարբերաբար ոչ թե կառավարության շքամուտից, այլ ետնաբակից մուտք ունի վարչապետի մոտ, եւ նրա խորհուրդների հանդեպ ՀԺԿ-ն ու Հանրապետականը լուրջ վերապահում ունեն: Որոշակի վերապահում կա նաեւ Շահեն Կարամանուկյանի հանդեպ:

Ձախողված տնտեսական քաղաքականության պարագայում նախագահի կողմից խորհրդարանը լուծարելու տարբերակը դեռեւս մնում է օրակարգում, եւ ԱԺ-ում երեկ քննարկում էին հակաքայլեր կատարելու հնարավորությունները: Ըստ նրանց հակաքայլը միակն է՝ ըստ Սահմանադրության սկսել նախագահի պաշտոնանկության կամ նրան անվստահություն հայտնելու գործընթացը: Այս պարագայում նախագահը զրկվում է ԱԺ-ն լուծարելու իրավունքից: Սակայն այստեղ կա մի խնդիր՝ ճիշտ գուշակել նախագահի կողմից խորհրդարանը լուծարելու հնարավոր հրամանագրի ստորագրման պահը, որովհետեւ անվստահության հարցը պետք է նվազագույնը դրանից մեկ օր առաջ բարձրացվի: Թեեւ, դիտորդների կարծիքով, չի բացառվում, որ նախագահը խորհրդարանը լուծարելու փոխարեն կծավալի «Միասնություն» խմբակցության եւ «Կայունություն» խմբի շարքերից դեպի իր կողմը մարդկանց գրավելու աշխատանք: Այդ աշխատանքի առաջին ծաղիկները նկատելի են՝ հատկապես ՀԺԿ-ի պարագայում, որի վարչության եւ անգամ քաղաքական խորհրդի անդամները սկսել են առանձին այցելել նախագահական նստավայր՝ վերջերս ակնհայտ նախագահական դիրքորոշում ցուցաբերելով: Երկրապահի հետ հաջողած փորձը վկայում է, որ նման մարտավարությունը խիստ արդյունավետ է, եւ նախագահը կարող է իրոք առժամանակ հրաժարվել խորհրդարանը լուծարելու մտադրությունից՝ չեզոքացնելով «Միասնության» մեծամասնությունը: Սահմանադրությամբ պատգամավորական մանդատը հրամայական չէ, եւ համամասնական ցուցակներով, «Քաջ Նազարի» նախադեպով խորհրդարանում հայտնված գործիչները կարող են առանձին նախագահամետ խումբ ստեղծել՝ հաջողությամբ հակակշռելով վարչապետի եւ կառավարության քայլերը: Հակակշիռներ ստեղծելը քաղաքական մարտավարության դասական գործիքներից է:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Թ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ՁՕՐԵԱՆ /հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Միգրացիան` առանց պետական քաղաքականության

Անցյալ տարի Հայաստանից արտագաղթողների թիվը կազմել է 75-78 հազար, այն դեպքում, երբ 1997 եւ 1998 թվականներին այդ թիվը տատանվել է 30-40 հազարի շրջանակներում: ՀՀ վիճակագրության, պետական ռեգիստրի եւ վերլուծության նախարարության 3600 ընտանիքների շրջանում անցկացրած հարցման արդյունքներով, արտագաղթի հիմնական պատճառների թվում սոցիալ-տնտեսական դժվարություններից զատ կրկնակի անգամ ավել նշվել են հանրապետությունում տիրող բարոյահոգեբանական մթնոլորտը, զարգացման հեռանկարների բացակայությունը: «Եթե հանրապետությունում տնտեսական, սոցիալական, քաղաքական բնույթի դրական տեղաշարժեր չնկատվեն, ապա բացասական միտումները գնալով կխորանան»` Հայաստանի ամերիկյան համալսարանում կարդացած դասախոսության ժամանակ հայտարարեց ՀՀ կառավարությանն առընթեր միգրացիայի եւ փախստականների վարչության պետ Գագիկ Եգանյանը: Այդ դեպքում առաջիկա 5-10 տարիներին գործ կունենանք ոչ թե արդեն արտագաղթածների վերադարձի հետ, այլ եւս 500-700 հազար անձանց միգրացիայի, հավելեց վարչության պետը:

Պաշտոնական, բայց ոչ վերջնական ճշտված տվյալներով 1990-ականներին հանրապետությունից արտագաղթել է 800 հազար մարդ: Դրանց մեջ գերակշռում են տղամարդիկ` ավելի քան 60 տոկոս, որոնք հիմնականում ակտիվ եւ աշխատունակ տարիքի են: Այդ հոսքն ունի բնակչության միջին կրթվածության մակարդակից անհամեմատ բարձր աստիճան, փոքր թիվ է կազմում երեխաների եւ տարեցների տեսակարար կշիռը: Արտագաղթողների 75 տոկոսը տեղափոխվել է ԱՊՀ երկրներում, որոնցից 80-85 տոկոսը` Ռուսաստանի Դաշնությունում: Մնացած մասի 45 տոկոսը բաժին է ընկնում Մ. Նահանգներին, մյուս հատվածը` եվրոպական երկրներին:

Ինչ խոսք, արտագաղթը թողել է իր հետեւանքները թե ժողովրդագրական, թե սոցիալական, թե տնտեսական, դրանցով պայմանավորված նաեւ ազգային անվտանգության առումներով: Ժողովրդագրական տեսանկյունից խախտվել է բնակչության ըստ տարիքի բաշխման համամասնությունը: Ավելի մեծ տեսակարար կշիռ են կազմում երեխաներն ու ծերերը: Եթե մինչեւ 1980-ական թթ. վերջը հանրապետությունում 60-ից բարձր տարիքի անձանց տեսակարար կշիռը կազմում էր բնակչության 13 տոկոսը, ապա այժմ այն անցնում է 20 տոկոսից: Արհեստականորեն նվազել է ակտիվ աշխատանքային եւ վերարտադրողական տարիքի անձանց տեսակարար կշիռը: Զանգվածային ձեւախախտման է ենթարկվել սեռերի հարաբերակցությունը, որով պայմանավորված անկում է ապրել հասարակության ժողովրդագրական, բնականոն զարգացումը: Ներկա դրությամբ ամուսնությունների քանակը կրճատվել է եռակի, ծնունդներինը` կրկնակի անգամ:

Սոցիալական հետեւանքների առումով խաթարվել են ամուսնաընտանեկան հարաբերությունների հիմքերը, սահմանափակվել ամուսնական զույգ կազմելու հնարավորությունները: Արտագաղթի հետեւանքով 18-20 տարեկան 1000 աղջկան «բաժին է ընկնում» 700 տղամարդ: Առկա է ամուսնական զույգերի եւ ընտանիքի անդամների միմյանցից տեւական տարանջատում, երեխաների դաստիարակության բնականոն հունի խաթարում: Արձանագրվում է հասարակության սոցիալական օրգանիզմի ստեղծարար ներուժի անկում, որը նախ եւ առաջ արտահայտվում է մտավոր ներուժի քայքայմամբ, բնակչության առավել կրթված, աշխույժ, նախաձեռնող խավի տեսակարար կշռի նվազմամբ: Առաջացել են սոցիալական հիվանդագին երեւույթների տարածման եւ խորացման ավելի մեծ հնարավորություններ, հասարակությունն ավելի ընկալունակ է դարձել սոցիալական այնպիսի ախտերի նկատմամբ, ինչպիսիք են թմրամոլությունը, հարբեցողությունը, պոռնկությունը:

Սոցիալական առումով արտագաղթն ունեցել է նաեւ դրական ազդեցություն` նպաստելով հանրապետության աշխատաշուկայում լարվածության մեղմացմանը, միաժամանակ դառնալով շատ ընտանիքների նյութական ապահովվածության աղբյուր:

Տնտեսական հետեւանքներից նշանակալին որոշակի ֆինանսական կապիտալի, ինչպես նաեւ մտավոր զգալի կապիտալի արտահոսքն են, որոնք, բնականաբար, խոչընդոտող գործոններ են տնտեսական կայունացման եւ աճի առումով:

Ըստ Գագիկ Եգանյանի, նշված հետեւանքները, դրանց անվերահսկելի զարգացումը կարող է վտանգել ինչպես հայոց պետականության, այնպես էլ դրա սահմաններում ապրող բնակչության անվտանգ գոյատեւման ապագան: Այն սպառնում է Հայաստանը վերածել մի անբուժելի հիվանդի, ինքնապահովության, ինքնավերարտադրողականության եւ ինքնապաշտպանական ներուժից զուրկ օրգանիզմի: Այդ երեւույթը կարող է ընդհանրապես վտանգել տարածաշրջանում հաստատված աշխարհաքաղաքական կայունությունը:

Առաջիկայում եւս երկու կարեւոր գործոն կարող են արտագաղթ-ներգաղթ հարաբերակցությունը թեքել դեպի առաջինը: 2005 թ. թվականից հետո հանրապետության աշխատաշուկայում սպասվում է լրացուցիչ լարվածություն: Ակնկալվում է, որ այդ շրջանում աշխատաշուկա մտնող եւ կենսաթոշակի տարիքի հասած մարդկանց թվերի տարբերությունը կլինի բացասական` կազմելով 40-50 հազար: Բացի այդ, եթե հողի սեփականաշնորհման արդյունքում այսօր գյուղերում արձանագրվում է գերբնակեցվածություն, եւ հողի յուրաքանչյուր սեփականատեր համարվում է աշխատանքով ապահովված, ապա ապագայում, շուկայի ձեւավորմամբ, երբ կառաջանան մեծ հողատերեր, հարաբերական զբաղվածությունը կդառնա ակնհայտ գործազրկություն: Սա եւս իր ազդեցությունը կունենա միգրացիոն հոսքերի ձեւավորման վրա:

Միգրացիայի եւ փախստականների վարչության պետի գնահատմամբ, միգրացիոն գործընթացների կարգավորման ուղղությամբ պետության մինչ այդ կատարած քայլերը կրել են հատվածային, տեղային բնույթ եւ հիմնականում ուղղված են եղել ծագած հիմնախնդիրների հնարավոր հետեւանքների մեղմացմանը: Թեեւ պետությունը կարողացել է կարճ ժամանակում տեղավորել Ադրբեջանից բռնագաղթված 360 հազար փախստականներին, այդ գործընթացի կարգավորման ուղղությամբ ընդունել զանազան նորմատիվ ակտեր, այնուհանդերձ, ըստ Գագիկ Եգանյանի, երեւույթի կարգավորման նպատակով չի եղել միասնական, պետական մոտեցում: Թերեւս, դրանով էր պայմանավորված 1999 թ. ապրիլին ՀՀ կառավարությանն առընթեր միգրացիայի եւ փախստականների վարչության ստեղծումը:

Ներկայումս մշակվում է միգրացիոն պետական կարգավորման հայեցակարգը, որը հավակնում է այս բնագավառում լինել հիմնարար փաստաթուղթ: Այն մշակվում է Միգրացիայի միջազգային կազմակերպության հետ համատեղ եւ ակնկալվում է, որ մայիսին կներկայացվի կառավարության հաստատմանը:

ՀՐԱՅՐ ԶՈՐՅԱՆ

ԱՍՈՒԼԻՍԻ ՓՈԽԱՐԵՆ

Լրատվամիջոցները մնացին ճապոնացիներին կարոտած

Հայ-ճապոնական գործարար համաժողովի մասնակիցներն, ըստ լրատվամիջոցներին հաղորդած տեղեկության, երեկ պիտի հանդես գային մամուլի ասուլիսով` համաժողովում ընդունված գործարար պայմանավորվածություններն ու իրենց հետագա ծրագրերը ներկայացնելու:

Ասուլիսը, սակայն, չկայացավ, եւ լրատվամիջոցների անորոշությունը հստակությամբ չփոխարինվեց: Այսինքն` միայն որոշ լրատվամիջոցներինը: Դեռեւս համաժողովի օրը նկատեցինք, թե որքան անկատար եւ տարօրինակ տրամաբանությամբ է կազմված հրավիրյալ լրատվամիջոցների ցուցակը: Վերջինին ծանոթանալով` մի պահ մտածեցինք, թե հրավիրված են միայն լրատվական գործակալություններն ու հեռուստաընկերությունները, սակայն հետո նկատեցինք, որ 1-2 թերթ եւս հիշատակված են: Քանի որ «**Ազգը**», ինչպես եւ գրեթե բոլոր օրաթերթերը, հրավիրված չէր, հավատարմագիրն էլ ըստ նշանակության չգործեց, ստիպված եղանք համաժողովին մեր ներկայությունն ապահովել կառավարության լրատվական ծառայության միջոցով:

Երեկ եւս պատմությունը կրկնվեց այն տարբերությամբ, որ այս անգամ գածում խմբված լրատվամիջոցներին առհասարակ թույլ չտվեցին բարձրանալ դահլիճ, ուր, ինչպես ավելի ուշ տեղեկացանք ներկա գտնված լրատվամիջոցներից, տարբեր ոլորտներում համագործակցությանն առնչվող փաստաթղթեր էին ստորագրվել Հայաստանի կառավարության ու ճապոնացի գործարարների միջեւ: Կառավարության լրատվական ծառայությունը ցուցակների հետ կապված անփութությունն ու չկայացած ասուլիսը պարզաբանեց հետեւյալ կերպ. միջոցառումը կազմակերպել են Գործարարների եւ արդյունաբերողների միությունն ու արտադրական ենթակառուցվածքները համակարգող նախարարը, իսկ իրենք, ըստ էության, որեւէ մասնակցություն չեն ունեցել կազմակերպչական ընթացքին: Այսպիսով, կազմակերպիչները պիտի հոգային բոլոր լրատվամիջոցների ներկայությունը ճապոնացիների հետ աշխատանքների ընթացքին կամ էլ առհասարակ որեւէ լրատվամիջոցի չհրավիրեին:

Ա. Բ.

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

21-րդ դարն` առանց ցեղասպանությունների

Նախապատրաստվելով Հայոց մեծ եղեռնի 85-ամյակի ոգեկոչումին, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահությանն առընթեր կազմակերպական հանձնաժողովը, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի, ՀՀ ԳԱԱ Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի, Մյունխենի հայկական հարցերի հաստատության միավորյալ ջանքերով ապրիլի 18-21-ին Երեւանում անց է կացնելու հատուկ գիտաժողով` «21-րդ դարն` առանց ցեղասպանությունների»:

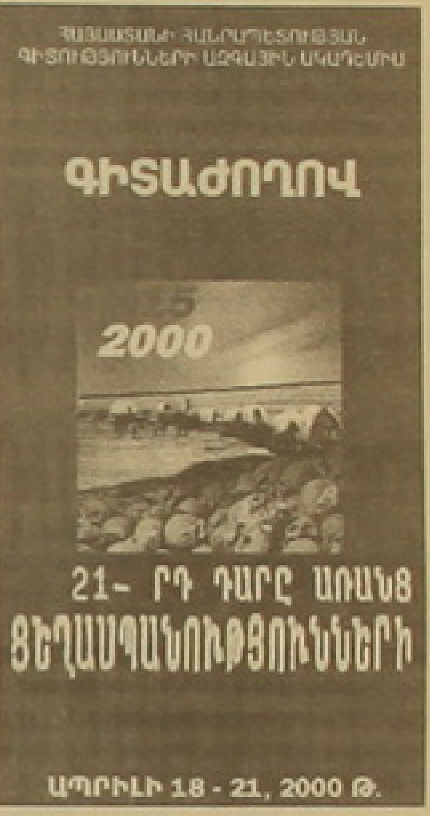

Նախատեսվում են ՀՀ ԳԱԱ պրեզիդենտ Ֆադեյ Սարգսյանի բացման խոսքը, հանրաճանաչ գիտնականներ Գալուստ Գալոյանի, Լավրենտի Բարսեղյանի, Ազատ Համբարյանի, Էդուարդ Մելքոնյանի, Նիկոլայ Հովհաննիսյանի, Հրանտ Ավետիսյանի եւ բազմաթիվ ուրիշների մոտ 5 տասնյակ գիտական զեկուցումները:

Գիտաժողովի կազմակերպման հանձնաժողովի կազմում, հայրենաբնակ գիտնականներից բացի, ընդգրկված են Հայոց ցեղասպանության համաշխարհային ճանաչում ստացած այնպիսի գիտակներ, ինչպիսիք են Ռիչարդ Հովհաննիսյանը, Վահագն Տատրյանը, Ռուբեն Ադալյանը:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Մի՛ դատիր, որ չդատվե՞ս

Չնայած աթեիստ լինելուս, այնուամենայնիվ հետաքրքրվում եմ հանրապետության հոգեւոր կյանքով ու գրականությամբ:

Վերջերս գնեցի Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի հրատարակած հերթական «Օրացույց 2000» գրքույկը: Ունեմ դրա տարբեր տարիներին հրատարակված օրինակները, եւ սկսած խորհրդային տարիներից ինձ զարմացնում էր այն փաստը, որ Հայ առաքելական եկեղեցին 1915 թ. Հայոց մեծ եղեռնի անմեղ զոհերի հիշատակի օրը` ապրիլի 24-ը որակում էր եւ այսօր էլ շարունակում է որակել որպես «Յիշատակ բիւրաւոր նահատակաց մերոց, որք կատարեցան յընթացս Համաշխարհային առաջին պատերազմի, յԱրեւմտեան Հայաստան»:

Ահա այդպես.

երբ Հայաստանի ու սփյուռքի հազարավոր հայ մտավորականներ, գիտնականներ ու պատմաբաններ արդեն ավելի քան 80 տարի համայն աշխարհին անառարկելի ապացույցներ են ներկայացնում Օսմանյան Թուրքիայի կողմից 1915-23 թթ. Արեւմտյան Հայաստանում իրագործված 20-րդ դարասկզբի առաջին զանգվածային ցեղասպանության` Արմենոցիդի մասին, որի ընթացքում կոտորվեց եւ իր բնօրրանից գերեվարվեց ավելի քան 2 մլն թուրքահպատակ խաղաղ հայ բնակչություն,

երբ այդ զարհուրելի ճշմարտությունը մարդկության հիշողության մեջ վառ պահելու գործում մեզ անգնահատելի աջակցություն են ցուցաբերում հարյուրավոր օտարազգի, այդ թվում թուրք առաջադեմ մտավորականներ,

երբ բազմաթիվ երկրների խորհրդարաններն ու կառավարությունները մեկը մյուսի ետեւից հարգում ու ճանաչում են հայերի գենոցիդը,

երբ համարյա մոտ ենք այն բանին, որ եղեռնի եղելության փաստը կճանաչեն նաեւ խոշոր տերությունները, Եվրամիությունն ու ՄԱԿ-ը...

Այդ նույն ժամանակ, Հայոց եկեղեցին տասնամյակներ շարունակ, իր մյուս կրոնական դոգմաների պես շարունակում է պնդել, թե մեր 2 մլն ազգակիցները ոչ թե թուրքական կառավարության հատուկ ծրագրած էթնիկական զտման հանցավոր քաղաքականության զոհերն էին, այլ Առաջին համաշխարհային պատերազմի նահատակներ: Ասել է թե Հայ եկեղեցին Արեւմտյան Հայաստանում խաղաղ բնակչության մեթոդական սպանդն ու արտաքսումը նույնացնում է միանգամայն այլ տարածքներում կատարված ռազմական գործողությունների ընթացքում զոհված նահատակների հետ` դրանով իսկ ջուր լցնելով դարավոր թշնամու, առանց այդ էլ ամբողջ թափով աշխատող ջրաղացին: Չէ՞ որ դեռեւս Էնվերն է ասել. «...Ինչո՞ւ փարիսեցիություն անել: Թուրքիային մահացու վտանգ էր սպառնում հայերից, որոնց սպանությունը հավասարազոր է թշնամիների սպանությանը` պատերազմի մեջ»:

Այստեղ Մեծն Սեւակը կասեր.

- Դե ե՜կ, վարդապե՛տ,
Ու մի՜ խենթանա...

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄԻՆԱՍՅԱՆ
Հոգեբույժ
Վանեցի գաղթականների ժառանգ

Հ. Գ. Ի դեպ, չգիտեմ ինչու, ի տարբերություն նախորդ հրատարակությունների, այս տարվա օրացույցի բոլոր գունավոր նկարների մակագրությունները, որպես նորարարություն, ռուսերեն են:

Բաց երկտող զինվորական դատախազին

Ձեր պահվածքի առթիվ որոշ նկատառումներով հանդես գալու ցանկությունը դուք հարուցեցիք դեռեւս ձեր նախորդ ասուլիսում եւ եթե այս վերջինում չարծարծվեին նույն անհանգստացնող դրսեւորումները` կլռեինք: Սակայն, Դուք, պարոն Ջհանգիրյան, հեգնական արտահայտություններ եք թույլ տալիս հանրապետության նախագահի հասցեին կամ ձեր անսպառ հումորն օգտագործելիս ավելորդ ջանք չեք թափում հարգանքով խոսել պետության բարձրագույն պաշտոնյայի հասցեին, մանավանդ որ դուք էլ պետական պաշտոնյա եք: Դա, բոլորիս հայտնի մթնոլորտում (ինչպես շատերն են սիրում ասել` անվստահության) միանգամայն անտեղի է եւ անգամ` անթույլատրելի: Դուք, որ նշանակվում եք եւ, բնականաբար, պաշտոնանկ արվում նախագահի կողմից, միաժամանակ չեք թաքցնում ձեր քաղաքական կողմնորոշումները, կարող էիք վաղուց հրաժարական տալ եւ պաշտոնավարել ձեր քաղաքական կողմնորոշումների դաշտում պաշտոնավարող այլ բարձր պաշտոնյաների կողմից:

Ցանկություն չունենալով հանրությանն ավելորդ անգամ հիշեցնել նախորդ ասուլիսում ձեր հումորի դրսեւորումները, չեմ կարող սակայն չզարմանալ, որ այս անգամ, լրագրողուհու ինչ-որ շատ շահագրգիռ հարցին, թե երբ եք հարցաքննելու նախագահին, պատասխանում եք. «Մարիետա ջան, խոստանում եմ, հենց որ հարցաքննեմ, ձեզ կկանչեմ ու կծանոթացնեմ նրա ցուցմունքներին»: Անշուշտ, այստեղ չենք շեշտում, թե օրենքի առջեւ բոլորը հավասար չեն եւ նախագահին հարցաքննել հնարավոր չէ, սակայն արտահայտվել կարելի էր այլ կերպ եւ պարտադիր հարգալից, քանզի ստիպված ենք մեկ անգամ էլ հիշեցնել, որ նախագահն ընտրվում է ժողովրդի կողմից, իսկ Դուք, ընդամենը, նշանակվում: Եվ տեղին կլիներ հիշեցնել Ձեզ եւ շատերին, որ պետք է հաշվի նստել հարյուր հազարավոր ընտրողների կարծիքի հետ, ինչը չի արվում արդեն չորրորդ ամիսը անվստահության մթնոլորտի թեման սիրողների կողմից:

Ընթերցման ակնկալիքով`

ԱՐՄԵՆ ԱՄԻՐԽԱՆՅԱՆ

Լրագրություն

— Ըստ ձեզ՝ որո՞նք են ամերիկյան լրագրության առանձնահատկությունները: Ինչո՞վ է ամերիկյան լրագրային դպրոցը տարբերվում մյուսներից:

- Ամերիկյան լրագրությունը հայտնի է որպես ազատ լրագրության, ազատ տնտեսության, կառավարության ճնշումներից ու ազդեցությունից: Կառավարությունն, իհարկե, ձգտում է, որ հասարակությունը տեղեկանա միայն այն ամենի մասին, ինչն իրեն է հարկավոր, բայց լրագրողի մասնագիտությունը պահանջում է ասել այն, ինչ իրակա- թյան հակասությունը մի կողմից գործում են լրագրության բարձրագույն չափանիշները, պահանջները, մյուս կողմից՝ ԶԼՄ-ները փորձում են փող աշխատել ցանկացած գնով, որպեսզի կարողանան գոյատեւել մրցակցության այս մեծ շուկայում: Ամերիկյան լրագրության այս երկու տարբեր դերերը սուր բախման մեջ են:

– Նմանօրինակ խնդիրներ կան նաեւ Հայաստանում, ուր լրագրությունը, դեռ չկայացած, հակվում է դեպի «դեղին լրագրություն»: Մենք հաճախ ենք Հայաստանում ինքներս մեզ հարցնում.

պատմող որեւէ նյութ: Հեռուստալրատվությունն ավելի շատ վերնագրային բնույթ է կրում, իսկ հեռուստադիտողը ժամանակ ու ցանկություն չունի խորանալու դրա մեջ:

Հեռուստատեսության համար լուրջ նյութը պետք է տեւի 3 րոպեից ոչ ավելի, իսկ թերթը այդ թեման զարգացնելու, նրա մեջ խորանալու հնարավորություն է տալիս: Նյութը զարգացնելու իրավունքը վերապահված է տպագիր մամուլին: Հեռուստատեսային լրատվությունն ավելի շատ զգացողությունների վրա է խաղում: Հեռուստաընկերություններից նախընտրում եմ «Էյ-Բի-Սի»-ն,

հետ գործարք կնքել եւ մոտ լինել կառավարությանը: Այդ լրագրողները ստիպված չեն լինի անհանգստանալ իրենց կյանքի համար: Բայց երբ լրագրողը փորձում է գնալ ընդդեմ կառավարության, ընդդեմ կազմակերպված հանցագործության, տարբեր կորպորացիաների, բնականաբար վտանգում է իր կյանքը: Մի լրագրողուհի աշխատում էր միջուկային զենք արտադրող ընկերությունում միաժամանակ, նա սպանվեց 70-ական թթ. շատ կասկածելի հանգամանքներում: Նա փորձում էր ցույց տալ, թե ինչպես են այդ միջուկային զենքի արտադրության աշ-

նել, բայց մարդիկ կարող են լինել արդար, հավասարակշռված եւ հնարավորին չափ անկողմնակալ:

– Իսկ ինչպե՞ս է կարգավորվում ընտրապայքարը հեռուստաընկերությունների դեմքում:

- Ուղղակի կարգավորում չկա, գործում է «հավասար ժամանակի» սկզբունքը: Թեկնածուներն ունեն միանգամայն հավասար իրավունքներ էլեկտրոնային ԶԼՄ-ներով ընտրապայքար տանելու համար: Հավասարակշռությունը հազիվ պահպանվում է ոչ այնքան առանձին թեկնածուների, որքան հանրապետականների եւ դեմոկրատների

«Մի՛ մեղադրիր ինձ. չէ՞ որ ես Մասաչուսեթսից եմ»

Ամերիկյան հասարակությունը արժեքների եւ նախագահի ընտրությունների առջեւ

Բոբ Մըքորիքը Բոստոնի տարբեր համալսարաններում դասավանդել է «Հեռուստաարտադրություն», «Զանգվածային հաղորդակցություն», «Լրագրության վարպետություն» առարկաները արդեն 18 տարի: Այժմ դասավանդում է Լոուելի (Մասաչուսեթսի նահանգ) Միդլսեքս համալսարանում: Մինչեւ այդ աշխատել է Մասաչուսեթս եւ Նյու Հեմփըրն նահանգների տարբեր օրաթերթերում, ապա եղել է «Սի-Բի-Էս» հեռուստաընկերության Բոստոնի լրատվական բաժնի խմբագիր: Լրագրային նյութերը հիմնականում առնչվել են ոստիկանական եւ քաղաքական ոլորտներին: Հարցազրույցն անդրադառնում է ամերիկյան լրագրության եւ քաղաքականության խնդիրներին:

նում գոյություն ունի: ԱՄՆ-ում լրագրողները փորձում են աշխատել՝ պահպանելով մասնագիտական էթիկայի չափանիշները: Անշուշտ, դա միշտ չէ, որ հաջողվում է, քանի որ հաճախ լրագրողները ենթարկվում են տարբեր ազդեցությունների, մասնավորապես թերթի, հեռուստաընկերության կամ ռադիոընկերության սեփականատիրոջ կողմից: Օրինակ, «Էլեկտրիկս» ընկերությունը «Էն-Բի-Սի» հեռուստաընկերության սեփականատերն է, բնականաբար «Էն-Բի-Սի»-ն հետաքննություն չի անցկացնի «Էլեկտրիկսի» գործունեության շուրջ:

Այսօր ամերիկյան լրագրությունը լուրջ խնդիրներ ունի: 70-ական թթ. լուրջ, ծանրակշիռ լրագրությունն իր տեղը զիջել է զվարճանքի, ժամանցային լրագրությանը: Մամուլում եւ հեռուստաընկերություններում որպես լրագրություն մատուցվում են ինտրիգները, բամբասանքները: Դա կոչվում է «լրագրություն, որը կարող ենք օգտագործել» վերաբերում է կենցաղին, նաեւ մարդիկ այսօր դա են ուզում լսել, նրանց պետք չէ լուրջ լրատվությունը:

Դա շատ վատ է, խիստ վնասակար է լրագրության համար: Օրինակ, ԱՄՆ-ում մի մեծ «բում» բարձրացավ Մոնիկա Լեւինսկու եւ Բիլ Քլինթոնի դատավարության ժամանակ: Այդ դատավարությունը մենք սկզբից մինչեւ վերջ մատուցեցինք աշխարհին, բայց իրականում լուրջ չէր, պարզապես զվարճացնում էր մարդկանց, ժամանցի դեր կատարում: Այսօր ԱՄՆ-ում, ցավոք, նախապատվությունը տրվում է նմանօրինակ սկանդալների լուսաբանմանը, որն արդյունքում ազդեցություն չի թողնում հասարակության վրա: Այն լրագրությունը, որն իսկապես պիտի ազդի հասարակության վրա, մղվել է 2-3-րդ պլան, 1-ին գիծ են դուրս եկել նմանօրինակ սկանդալներ լուսաբանողները:

– Դա նշանակո՞ւմ է, որ ամերիկյան լրագրությունը հակվում է դեպի «դեղին մամուլ»:

- Ինչ-որ չափով այդպես է: Դեղին լրագրությունը շատ պարզունակ է, նա սիրում է «փաստեր հորինել», դրանք ուռճացնել: Զվարճանքի, ժամանցի եւ դեղին լրագրության միջեւ տարբերություններ, իհարկե, կան: Բայց տնտեսական առումով դրանց նպատակը մեկն է՝ փող աշխատել: «Դեղին մամուլի» ուժն այն է, որ միլիոնավոր ընթերցողներ ունի եւ աստիճանաբար գրավում է ավելի ու ավելի մեծ զանգվածներ, քանի որ աշխատում է ոչ թե լրատվության որակի, այլ ինտրիգների փնտրտուքի վրա: Այդ լրագրությունը խայծ է նետում, գայթակղում մարդկանց, ընթերցելն անհամեմատ դյուրին է, քանի որ ազատում է մտածելու պարտադրանքից: Մինչդեռ լուրջ լրագրությունը ստիպում է մարդկանց մտածել, մտածել այս կամ այն երեւույթի հասարակական, քաղաքական հետեւանքների մասին: Ահա հենց սա է ամերիկյան լրագրու-

արդյոք պատճառն այն չէ՞, որ լուրջ, ծանրակշիռ լրագրությունը հեշտությամբ զիջում է իր դիրքերը դեղին մամուլի առջեւ: Այդ հարցը այժմ ես ձեզ եմ ուղղում, եւ ի՞նչ կարելի է անել ետ բերելու իրական արժեքները:

-Մե՛ծ տարբերություն կա լրագրային աղբի եւ իսկական լրագրության միջեւ: Վերջին տարիներին մենք ԱՄՆ-ում կարծես կորցրել ենք այդ տարբերությունը տեսնելու ունակությունը, պահանջը: Մի լուրջ նյութ կարող է հայտնվել որեւէ թերթի էջում, բայց եթե այդ թերթը չունի վստահություն, վարկանիշ հասարակության մեջ, մարդիկ չեն վստահի տվյալ հրապարակմանը: Բայց եթե այդ նույն նյութը տպագրի «Նյու Յորք թայմսը» կամ «Վաշինգտոն փոստը», հանկարծ, չգիտես ինչու, բոլորը սկսում են խոսել այդ նյութի մասին: Թերթի անունից է կախված, թե մարդիկ որքա՞ն են վստահում տվյալ թերթին, բայց նյութն է տուժում: Ցավոք, հասարակությունն հաճախ ինքն էլ չի տարբերում արժեքավոր եւ անարժեք լրագրությունը: Պետք է հասարակության հետ աշխատել, նրան պատրաստել արժեքները զանազանելու համար: Նույն վիճակում է այսօր նաեւ բրիտանական մամուլը, այնտեղ «տաբլոնային թերթերը» (թաբլոիդ) սկսել են մեծ թվով մարդկանց գրավել:

Բայց քաղաքականություն մշակողներն ու իրականացնողները՝ քաղաքական գործիչները, որոնք հասարակության մեջ կարծիք ստեղծելու կարիքն ունեն, բնականաբար այդ «տաբլոնները» չեն ընտրում, այլ լուրջ մամուլը:

– Որո՞նք են ձեր նախընտրած թերթերն ու հեռուստաընկերությունները:

- Ես ապրում եմ Բոստոնի տարածքում եւ բաժանորդագրվել եմ երկու թերթերի՝ «Բոստոն Գլոբ»-ին եւ «Նյու Յորք թայմս»-ին: Ես, իհարկե, այն կարծիքին չեմ, որ այդ թերթերի բոլոր հրապարակումները բացարձակ ճշմարտություն են, որովհետեւ դրանք եւս աշխարհին նայում են իրենց աչքերով: Այդ թերթերի առավելությունը նախեւառաջ այն է, որ դրանք ապահովում են ամբողջական լրատվություն: «Նյու Յորք թայմսը», իրոք, լուրջ լրագրության լավագույն օրինակ է, բայց էլի կողմնակալ է:

Հեռուստաընկերություններն ավելի են իրար նման, քան թերթերը: Հեռուստատեսության կենդանի պատկերը գրավում է մարդկանց ավելի շատ, քան հարկային քաղաքականության կամ Համաշխարհային բանկի գործունեության մասին թեպետ այն էլ շատ յուրօրինակ չէ:

– Կա՞ն թեմաներ, որոնք հասու չեն ամերիկյան մամուլին: Պաշտոնական Վաշինգտոնը իրավունք ունի՞ սահմանելու նմանօրինակ թեմաներ:

- Այո, որոշակի հարցեր կան պաշտպանության ոլորտում, որոնք դասակարգված են «հույժ գաղտնի» տեղեկատվության ցանկում: Բայց կառավարությունն ինքն իրեն պաշտպանելու համար փորձում է ընդլայնել այդ ցանկը: Եթե համեմատենք Վիետնամի եւ Պարսից ծոցի պատերազմների լուսաբանումները, դրանք շատ են տարբեր միմյանցից: Վիետնամի պատերազմի ժամանակ լրագրողներն ազատ էին գնալու ցանկացած վայր Վիետնամում եւ գրել անհրաժեշտ նորությունները: Մինչդեռ Ծոցի պատերազմի ժամանակ լրագրողներին պարզապես թույլատրվում էր ասել միայն այն, ինչ ցանկանում էր լսել Պենտագոնը: Հետեւաբար Վիետնամի պատերազմը շատ ավելի քննադատվեց մամուլում, քան Ծոցի պատերազմը: Այդ ժամանակ թույլ չէր տրվում նկարահանել հոսպիտալները, ուր վիրավորներ կային: Դա նման էր կանոնակարգված խաղի, ուր ամեն մեկն իր դերն ուներ, որն էլ անում էր շատ լավ: Կային լրագրողներ, որոնք քննադատում էին այդ քաղաքականությունը, բայց նրանք շատ քիչ էին: Կառավարությանը հաջողվեց թաքցնել պատերազմի ողջ ընթացքում ԱՄՆ-ի սպանված զինվորների թիվը: Մինչդեռ, երբ Վիետնամի պատերազմում կառավարությունը փորձում էր ուռճացնել մյուս կողմի զոհերի քանակը, լրագրողներն ապացուցեցին, որ կառավարությունը ստում է, եւ հրապարակեցին իրական թիվը: Լրագրողները կարողացան ձեռք բերել այդ տվյալները, իսկ եթե նրանք չունեն կառավարությունից բացի լրատվության այլ աղբյուր, ստիպված են կրկնել այն, ինչ ասում է կառավարությունը:

– Նշանակում է, որ Նիքսոնն ավելի՞ բաց նախագահ էր, քան նրա հաջորդները:

- Նիքսոնն անընդհատ փորձում էր թաքցնել, բայց դա նրան չհաջողվեց: Մենք կարիք ունենք լուրջ, անկախ լրագրողների, որոնք կարող են խորանալ հետաքննության մեջ: Չունենք «Վաշինգտոն փոստ»-ի նման թերթ, որ այնքան քաջություն ունենա հրապարակելու նմանօրինակ նյութեր, տվյալներ եւ պատրաստ լինի կրելու դրա հետեւանքները:

– Իսկ լրագրողների կյանքն ԱՄՆ-ում հաճա՞խ է վտանգվում:

- Շատ լրագրողներ պարզապես նախընտրում են կառավարության

խատակիցները տառապում ճառագայթումից: Նա հետաքննում էր այդ նյութը: Լինում են այդպիսի անհատներ, որոնք «սուլիչի» դեր են կատարում, ահազանգում են: Ցավոք, նմանօրինակ լրագրողների թիվը գնալով պակասում է: Այսօր մարդկանց ավելի շատ հետաքրքրում է, թե այս կամ այն հեռուստատեսային ելույթի ժամանակ Քլինթոնն ի՞նչ է հագել: Դա էլ լրագրողները մատուցում են հասարակությանը:

–. Նահանգներում, փաստորեն, նախագահի ընտրարշավն է ընթանում: Որքանո՞վ է մամուլը կողմնորոշում հասարակությանը ընտրությունների ժամանակ կամ արդյոք ստանձնո՞ւմ է նման դեր:

- Մամուլին շատ են քննադատում, թե ինչպես է լուսաբանում ընտրությունները: Ռիչարդ Նիքսոնի 1-ին ընտրապայքարից հետո մի այսպիսի գիրք հրապարակվեց՝ «1968 թ. ԱՄՆ նախագահի վաճառքը»: Ըստ հեղինակի, նախագահի պատկերը փաթեթավորվել էր, վրան անունն էր գրվել եւ վաճառվել որպես ապրանք: Ընդհանրապես մամուլը, ասենք, Քենեդու ընտրարշավի ժամանակ լուսաբանում էր այնպես, ինչպես կլուսաբաներ ձիարշավը՝ այս մի ձին առաջ անցավ սրանից, այլ ոչ թե խորանում էր հարցի մեջ: Իհարկե, մամուլը շատ լավ գիտակցում էր, թե ինչպես է լուսաբանում նախագահի ընտրությունները, բայց գիտակցելով հանդերձ՝ կանգ չէր առնում: ԱՄՆ-ում նախագահի ընտրապայքարը սկսում է շատ վաղ, շարունակվում երկար, եւ իզուր փողեր են ծախսվում այդ ընթացքում: Օրինակ, Մեծ Բրիտանիայում ընտրապայքարը տեւում է 6 շաբաթ, եւ լավ էլ ընթանում է: 2000 թ. փետրվարին ԱՄՆ-ում ազդարարվեց նախագահի ընտրապայքարի սկիզբը, բայց ընտրությունները նոյեմբերին են:

Ինչ վերաբերում է ԶԼՄ-ներին, ապա տպագիր մամուլը հստակ ընդգծում է, որ ընտրապայքարի որեւէ կողմի չի պաշտպանում, թեպետ թերթերի խմբագրականներում խմբագիրներն արտահայտում են թեկնածուների վերաբերյալ թերթի հրատարակչի կամ սեփականատիրոջ կարծիքը: Իհարկե, կան թերթեր, որոնք այս կամ այն չափով պաշտպանում են, ասենք, հանրապետականներին, բայց դա շատ հստակ չեն արտահայտում, հիմնականում՝ խմբագրականներում: Հակառակ դեպքում նրանք կկորցնեն հասարակության վստահությունը, ինչը բնավ էլ ձեռնտու չէ իրենց: Օբյեկտիվությունը, որպես բացարձակ նպատակ, անհնար է իրականացնել: Չի կարող բացարձակ անաչառություն լի-

(տվյալ դեպքում կուսակցությունների) ընտրապայքարի լուսաբանման ժամանակ:

– Մասաչուսեթսը սովորաբար ո՞ր կուսակցության օգտին է քվեարկում՝ հանրապետականների՞, թե՞ դեմոկրատների:

- Ավանդաբար քվեարկում է դեմոկրատների օգտին, որովհետեւ այստեղ աշխատավոր հասարակությունն է ապրում, նրանք գերադասում են ձայնը տալ համեմատաբար ձախ ուժերին: 1972 թ. Նիքսոնի 2-րդ ընտրարշավի ժամանակ, միայն Մասաչուսեթսը Ջորջ Մակգավընի օգտին քվեարկեց, մյուս բոլոր նահանգները քվեարկեցին Նիքսոնի օգտին: Ավտոմեքենաների պատուհաններին, անիվներին փակցված էր հետեւյալ կարգախոսը՝ «Մի՛ մեղադրիր ինձ. չէ՞ որ ես Մասաչուսեթսից եմ»:

– Ո՞ր հարցերում են հատկապես դեմոկրատները ձախ:

- Երբեմն շատ դժվար է լինում ասել, թե որն է հանրապետականների եւ դեմոկրատների տարբերությունը: Բայց դեմոկրատներն ավանդաբար պաշտպանում են աշխատավորների շահերը, իսկ հանրապետականները բիզնեսի շահերի արտահայտիչներն են:

– Որքանո՞վ է ամերիկյան մամուլն ազդում կառավարության քաղաքականության վրա:

- ԱՄՆ-ում մամուլն, իրոք, մեծ ազդեցություն ունի քաղաքական գործիչների, կառավարության վրա: Գաղտնիք չէ, որ ամեն անգամ, երբ ԱՄՆ-ի նախագահը որեւէ հարցի մասին որոշում է կայացնում, նա հստակ գիտակցում է այդ որոշման քաղաքական հետեւանքները եւ մամուլի հնարավոր վերաբերմունքն այդ որոշման հանդեպ: Իհարկե, մամուլը հաճախ սխալ է կողմնորոշում հասարակությանը: Օրինակ, Մասաչուսեթսում մարդկանց եկամուտների 5 տոկոսից հարկվում է նահանգային հարկ: Դա նշանակում է, որ եկամուտների հարկումն անհավասար է ընթանում, 5 տոկոս վճարում են թե միլիոնատերերը, թե ընչազուրկները: Իսկ մամուլը չի բողոքում դրա դեմ: Իսկ ընդհանրապես ամերիկյան մամուլի ազդեցությունը կառավարության վրա շատ մեծ է:

– Եվ վերջում՝ ի՞նչ կցանկանայիք հայաստանյան մամուլին:

- Լրագրողները ամենուր՝ թե ԱՄՆ-ում, թե Հայաստանում, նույն գործն են անում՝ նրանք պիտի վեր հանեն ճշմարտությունը, իրականությունը: Ես կցանկանայի, որ Հայաստանում լրագրողները չվախենան ասել ճշմարտությունը, վեր հանել փաստերը, որքան էլ դա դժվար է, բայց դա նրանց մասնագիտության պահանջն է: Ես կկամենայի, որ Հայաստանում լրագրողները քննադատեին կառավարությանը եւ մեծ ազդեցություն ունենային այդ կառավարության գործունեության վրա:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԱՐՏՕՅԱՆ,
ԱՄՆ, Բոստոն

Աջամետ սենատորները ցեղասպանության ճանաչման օրինագծի մերժման մասին

«Ազգի» փարիզյան թղթակիցը ներկայացնում է Սենատի աջակողմյան գլխավոր խմբակցությունների որոշ ներկայացուցիչների տեսակետները

Ժակ Բենքնե (Ֆրանսիայի ժողովրդավարության միություն)- Կառավարությունը պետք է ընդուներ մի որոշում, որը չընդունեց: Դանիել Վայանը Սենատում պարզորոշ հայտարարեց, որ խնդիրը չի հետաքրքրում կառավարությանը: Եթե կառավարությունը վախենում է կայացնել իրեն խանգարող վճիռներ, ապա ինչո՞ւ է ուզում այդ գործը մեզ պարտադրել: Նման պայմաններում, քանի դեռ կառավարությունը չի արտահայտվել, չեմ կարծում, թե Սենատն արտահայտվի տվյալ հարցի առթիվ: Ինչ վերաբերում է Ազգային ժողովին, զգալի մեծամասնություն ունենալու դեպքում օրինագծերի անցկացումը դյուրին է:

Քրիստիան Բոնե (Հանրապետականների եւ անկախների խմբակցություն, նախկին ՆԳ նախարար)- Կարծում եմ, Հայոց ցեղասպանությունը նողկալի արարք էր, որը պետք է հիշել: Բայց որոշ բաներ հարկավոր է դիտարկել պատմական տեսանկյունից, չխառնելով արդիականության հետ: Ֆրանսիայում նողկալի արարք էին Բարդուղիմեոսյան գիշերվա իրադարձությունները՝ կաթոլիկների ու բողոքականների ընդհարումները: Հետագայում հարկ եղավ այդ դաժանությունները քողարկել որոշակի միասնության ստեղծման նպատակով: Արժե ժամանակ առ ժամանակ մոռանալ ահավոր բաները: Կարի՞ք կա դա հիշեցնել հիմա, երբ Թուրքիան Եվրամիության թեկնածու է առաջադրվել, եւ քննությունը, անկասկած, երկար կտեւի: Այնպես որ ներկա պահին դժվար է հավատալ, թե օրինագիծը կդրվի օրակարգում:

Անն Հենիս (Հանրապետականների եւ անկախների խմբակցություն)-Հայերի հետ պատահածն ահավոր է, բայց չեմ կարծում, թե դա վերաբերում է օրենքին, որը նման բաների ճանաչման համար չէ: Կրկնում եմ, դա նողկալի դրամա է: Կարեկցում եմ հայերին եւ հասկանում նրանց ցանկությունը, բայց դա օրենքի ոլորտին չի առնչվում: Մենք չենք կարող օրենքներ ընդունել այն բաների վերաբերյալ, որոնք օրենք չեն լինելու: Ահա թե ինչու այդ տեքստը չի կարող օրակարգում դրվել որպես օրինագիծ: Բայց դա բնավ չի նշանակում, թե չենք ընդունում դրաման:

Ժան Գայար (Հանրապետության աջակցող միավորում)- Հավանություն եմ տալիս Սենատի դիրքորոշմանը, քանզի դա թելադրված է ողջախոհությամբ: Ֆրանսիական օրենքին տրված չէ վճիռ կայացնել պատմական իրադարձության վերաբերյալ կամ որակել: Դա օրենսդիրների իրավասությունը չէ: Դուք ուզում եք ֆրանսիական օրենք, ապա անգլիական, իտալական, շվեյցարական եւ այլն: Թող պահանջեն ՄԱԿ-ի բանաձեւ, թող կազմակերպեն միջազգային գիտաժողով, բայց նման հարցի վերաբերյալ օրենք ընդունելը Ֆրանսիայի խորհրդարանի իրավասությունը կամ դերը չէ: Մենք ոչ թե պատմաբաններ ենք, այլ օրենսդիրներ: Ազգային ժողովի ընդունած օրինագիծը մեզ չի պարտավորեցնում: Եթե մենք Սենատում գտնում ենք, թե որոշում չենք ընդունելու, չենք ընդունում: ԱԺ պատգամավորների քվեարկության պատճառն այն է, որ շուտով ընտրություններ են լինելու, իսկ հայ ընտրողները շատ են: Եթե Ֆրանսիայում թուրք ընտրողներ լինեին...

Միշել Պելշա (Հանրապետության աջակցող միավորում)- Այսօր հարկավոր է ավելի շուտ փորձել հաշտեցնել հայերին ու թուրքերին, քան ներկայացնել 85 տարի առաջ կատարված դեպքերին առնչվող մեղադրանքներ, այն էլ միջազգային նոր պայմաններում: 1915 թ. պատերազմական իրավիճակ էր, երբ Թուրքիան ընտրել էր մի ճամբար, Ռուսաստանը եւ հայերը՝ ուրիշ ճամբար: Եղան նաեւ ոճիրներ, որոնց զոհերը թուրքեր էին: 1915 թ. դեպքերը ցեղասպանություն չէին, քանի որ չկար քաղաքական կամք: Օսմանյան կայսրությունը մասնատված էր, կենտրոնական մարմիններն այլեւս իշխանություն չունեին գեներալների վրա, մանավանդ որ զորքերում շատ քրդեր կային: Բայց այս բոլորն անցյալ է: Հարցրեք Թուրքիայում ապրող հայերին, թե իրենք համաձա՞յն են արդյոք վերարծարծել այդ պատմությունը: Իսկ ինչո՞ւ չդատապարտենք այսօր Չեչնիայում ռուսների, Իրաքում ամերիկացիների կողմից գործվող կամայական ոճիրները: Կրկնում եմ, այսօր պետք է ջանալ հաշտեցնել Հայաստանին ու Թուրքիային եւ ոչ թե նոր լարվածություն ստեղծել, հիշեցնելով 85-ամյա վաղեմության պատմությունները, որոնք ես խստիվ դատապարտում եմ: Չպետք է դրանք մոռանալ, բայց պետք է փորձել դրանցից վեր կանգնել: Այդ հաշտեցմանն է ուղղված Փարիզի CRDA կազմակերպության աշխատանքը, որ ես ողջունում եմ եւ որին հարում եմ:

ԱՐՄԻՆԵ ԱԶԻԶՅԱՆ
Փարիզ

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Աջ ուժերի դաշինքը» կպաշտպանի Պուտինին

ՄՈՍԿՎԱ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ինչպես հայտարարել է «Աջ ուժերի դաշինքի» առաջնորդ Սերգեյ Կիրիենկոն, առաջիկա նախագահական ընտրություններում դաշինքը կպաշտպանի Վլադիմիր Պուտինի թեկնածությունը: Նման որոշում, ըստ նրա, ընդունվել է երեքշաբթի՝ դաշինքի խորհրդում: Ըստ Կիրիենկոյի, Պուտինի ծրագրի շատ կետեր համընկնում են «Աջ ուժերի դաշինքի» ծրագրի կետերին:

Վաշինգտոնը նախազգուշացնում է Բելառուսին

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ-ը նախազգուշացրել է Բելառուսի կառավարությանը, որ պետք չէ խոչընդոտներ ստեղծել ընդդիմության բողոքի ցույցերին: ԱՄՆ պետդեպարտամենտը ընդգծել է, որ դաժան միջոցների կրկնությունը, որ ձեռնարկվել էին անցած տարվա հոկտեմբերին տեղի ունեցած նման երթերի մասնակիցների դեմ, միայն կսաստկացնի քաղաքական ճգնաժամը երկրում եւ բացասական ազդեցություն կգործի արտաքին աշխարհի հետ Բելառուսի հարաբերությունների վրա: Ներկայիս ցույցերի նպատակն է ստիպել կառավարությանը վերականգնել քաղաքական երկխոսությունը ընդդիմության հետ ընտրությունների նախաշեմին:

Իրանում փնտրում են ահաբեկիչներին

ԹԵՀՐԱՆ, 15 ՄԱՐՏ, ԱՆԱՐՔ: Իրանում ոստիկանությունը շարունակում է նախագահի խորհրդականի վրա կատարված մահափորձի մասնակիցների որոնումները: Հարձակվողներից առնվազն մեկը հանցանքի վայրից փախել է հզոր մոտոցիկլետով: Ոստիկանները հուսով են, որ մոտոցիկլետը կօգնի նրանց բռնել հանցագործներին, քանի որ այսպիսի հզորությամբ մեքենայից օգտվում են միայն հատուկ ծառայության աշխատակիցները եւ հեղափոխական գվարդիականները: Նախագահի խորհրդականը, որը մի քանի հրազենային վերք է ստացել, շարունակում է մնալ կոմայի մեջ, հաղորդում են արեւմտյան ԶԼՄ-ները:

Աբուլֆազ էլչիբեյի, Թավրիզի, թավրիզահայերի եւ այլ բաների մասին

Թեհրան-Թավրիզ հարմարավետ ավտոբուսում «The Armenian Weekly» շաբաթաթերթի երկսարյա վաղեմության մի հոդված էի կարդում, որ բավական ընդարձակ էր եւ վերաբերում էր Ադրբեջանի Ազգային ճակատ կուսակցության նախագահ Աբուլֆազ էլչիբեյի հավակնոտ ճառերից մեկին. «Եթե մենք ուզում ենք ազատագրել Ղարաբաղը, մենք պետք է նախ ազատագրենք Թավրիզը: Որպեսզի փրկենք Ղարաբաղը, Նախիջեւանը, Զանգելանը, Քելբաջարը, Ղուբաթլին, Աղդամը, Ֆիզուլին եւ Ջեբրայիլը, մենք պետք է փրկենք Թավրիզը: Մեր ողջ ժողովուրդը կարող է համոզված լինել դրանում: Իմ կյանքով եմ երաշխավորում: Արդեն Հարավային Ադրբեջանում կան կազմակերպություններ, որոնց միակ նպատակն է ադրբեջանցի թուրքերի անկախությունը: Ադրբեջանական դրոշը պիտի ծածանվի Թավրիզի վրա»:

Թեհրան-Թավրիզ ավտոբուսում միակ օտարականը ես էի, եւ դա հաստատվեց վաղ առավոտյան՝ դեռ Թավրիզ չհասած, երբ ավտոբուսը կանգ առավ մի շինության մոտ: Վարորդը գոռաց՝ «նամազ», մի քանի վայրկյանում ավտոբուսը դատարկվեց:

Սովորաբար ավտոբուսներն Իրանի մի նահանգից մյուսն ուղեւորվում են երեկոյան ժամերին: Եվ ամռան տապին, եւ ձմռանը, որ բոլորովին էլ ցուրտ չէ, գիշերը չափազանց հարմար է ուղեւորության համար: Քանի որ Թեհրան-Թավրիզ ճանապարհահատվածում գեղեցիկ տեսարաններ չկան, իսկ ուղտերը լեռներում չեն ապրում, գիշերային ճանապարհորդությունն անառարկելիորեն նախընտրելի էր ինձ համար, եթե չլիներ Հասանը՝ հարեւանս:

Նա անդադար հարցեր էր տալիս. ուղեւորներից միայն նա էր «անգլերեն» խոսում: Հասանը ձեռքերի եւ ոտքերի անկանոն շարժումներով, մեկ-մեկ էլ բառերով հասկացրեց, որ ճարտարապետ է, ավարտել է համալսարանը, տիրապետում է համակարգչին, պարսկերենին, թուրքերենին, անգլերենին եւ մայրաքաղաք Թեհրան է եկել Ղազվին-Թավրիզ ավտոճանապարհի վերանորոգման նոր նախագիծ ներկայացնելու, մի խոսքով՝ կարեւոր մարդ է: Անհնար էր նրա հարեւանությամբ որեւէ բան ընթերցել կամ ձեւացնել, թե քունդ սաստիկ տանում է: Հասանն իմ անքնության հաշվին իր անգլերենի գիտելիքներն էր ստուգում:

Թավրիզ հասանք առավոտյան ութի կողմերը: Հասանն անկեղծորեն ինձ տուն հրավիրեց՝ հավանաբար շարունակելու «անգլերեն դասընթացները», սակայն անհրաժեշտ էր ժամ առաջ տաքսի նստել, վճարել մի քանի հազար թուման, որ մեծ գումար չէ, հասնել Ջուլֆա, կրկին տաքսի նստել, վճարել եւս մի քանի հազար թուման, հասնել Նորդուզ, որ Արաքսի այն ափին է:

Այսպես բաժանվեցի Հասանից, իսկ իրականում մեկ օր պիտի մնայի Թավրիզում, գիշերեի քաղաքի ամենաէժան հյուրանոցում, եւ մյուս վաղ առավոտյան հասնեի Նորդուզ:

Թավրիզն Արեւելյան Ադրբեջան նահանգի մայրաքաղաքն է, շուրջ 2 մլն բնակչությամբ: Երբ արաբները գրավեցին այս տարածքները, Թավրիզը փոքր գյուղ էր՝ Սահանդ լեռների հյուսիսային փեշերին, Աջի Չայ հովտում: Քաղաքը հին պատմություն ունի՝ սկսվում է Սասանյանների ժամանակներից, երբ պարսիկները դեռ հավատում էին կրակին:

Թավրիզը տիպիկ արեւելյան քաղաք է՝ միահարկ, երկհարկ, հազվադեպ եռահարկ ու բազմահարկ աղյուսե շենքեր, կեղտոտ փողոցներ, փողոցների ողջ երկայնքով՝ զանազան խանութներ, որտեղ սեւ չադրաներով կանայք գնումներ են անում, մզկիթներ, երեկոյան ժամերին մզկիթների գավիթներում հավաքվում են հավատացյալ ադրբեջանցիները: Ամեն քայլափոխի թեյարաններ են. ադրբեջանցիները, ինչպես ողջ մահմեդական աշխարհը, թեյի նկատմամբ յուրահատուկ հակում ունեն: Չես գտնի որեւէ սրճարան: Միակ տեղը, ուր հնարավոր է սուրճ ըմպել՝ «Համազասպ Ոսկանյան» ազգային սրահն է, թավրիզահայերի հավաքատեղին: Այս սրահում են կազմակերպվում հայերի հարսանյաց հանդեսները, դպրոցական միջոցառումները, երգ ու պարի եւ այլ մշակութային միջոցառումներ:

Մանկական կոշիկ վաճառող Հրաչիկն ասում է, որ արդեն 60-ն անց է եւ միայն 2-3 դեպք է հիշում, երբ հայ աղջիկը փախել է ադրբեջանցի սիրածի հետ, թուրք երեխաներ ծնել, հինն էլ՝ թուրքացել:

«Մենք նրանց այլեւս հայ չենք համարում,- ասում է ալեհեր Հրաչիկը եւ շտապում սպասարկել հերթական հաճախորդին: Տարիներ հետո Թավրիզը կունենա Խոյի եւ Սալմաստի ճակատագիրը, որտեղ եւս 15-20 հայկական գյուղեր են եղել, բայց այսօր չկան եւ ոչ մեկը, մնացել են միայն գերեզմաններն ու եկեղեցիները»:

Թավրիզահայերի թիվն օրեցօր նվազում է: Տեղացի հայերն ասում են, թե 40 տարի առաջ քաղաքում 40 հազար հայ է եղել, այսօր՝ շուրջ 1300: Տեղափոխվել են Թեհրան, Հայաստան, Ամերիկա կամ Եվրոպա: Քաղաքի կենտրոնական փողոցներում են գտնվում հայերի խանութները, մեխանիկների արհեստանոցները, կոշկակարների կրպակները, վարսավիրների ու նկարիչների սրահները, ոսկերիչների ու արծաթագործների խանութները: Թավրիզում անգործ հայ չկա: Չկա նաեւ աղքատ հայ: Թավրիզահայերը հիմնականում բնակվում են Լիլավա թաղամասում, որը կրկին քաղաքի կենտրոնում է:

Հայերը հաճախում են կամ Թամարյան, կամ Սահակյան դպրոցներ, որովհետեւ միայն այս դպրոցներում կարելի է սովորել հայոց լեզու, հայոց պատմություն եւ կրոն: Մյուս առարկաները, ինչպես քաղաքի մնացած բոլոր դպրոցներում, պարսկերեն են: Քաղաքում երեք հայկական եկեղեցի կա՝ Սուրբ Սարգիսը, Մարիամ Աստվածածինը, Սուրբ Շողակաթը, որտեղ մոխրանում են հանգուցյալ հայերը, ու մի մասում՝ Մարիամ Աստվածածինը: Դեռ մի քանի տարի առաջ Թավրիզում կեսժամանոց հայերեն ռադիոհաղորդում կար: Հիմա այլեւս չկա, նրան փոխարինում է Թեհրանից հեռարձակվող ռադիոհաղորդումը: Բացի այդ, մեկ-երկու օր ուշացումով մայրաքաղաքից Թավրիզ է հասնում «Ալիք» օրաթերթը:

Թավրիզում հայեր քիչ են բնակվում: Քիչ են նաեւ պարսիկները, որոնք հիմնականում գործադիր մարմիններում աշխատող պաշտոնյաներ են: Քաղաքի եւ շրջակա տարածքների բնակիչները գերակշիռ մեծամասնությամբ ադրբեջանցիներ են, որոնք սիրում են իրենց «թուրք» անվանել: Ընդհանրապես, ադրբեջանցիներ անունն իբրեւ վերապրուկ գալիս է Ատրպատականի բնիկների արաբերեն անվանումից, սակայն բնիկ ադրբեջանցիներն իրանական ծագում ունեն եւ ոչ մի կապ չունեն էթնիկ թուրքերի հետ:

...Հաջորդ վաղ առավոտյան տաքսու վարորդ Ասկյարը սպասում էր Թավրիզի ամենաէժան հյուրանոցի հարեւանությամբ: Այդպես էինք պայմանավորվել: Ի տարբերություն Աբուլֆազ էլչիբեյի, որին Ասկյարը շատ դժվարությամբ հիշեց, տեղացի ադրբեջանցիների մտքով չի անցնում փրկել «Ղարաբաղը, Նախիջեւանը, Աղդամը...», ուր մնաց Թավրիզը: Ճիշտ է, Հարավային Ադրբեջանում կան կազմակերպություններ, որոնց միակ նպատակն է ադրբեջանցի թուրքերի անկախությունը, սակայն դրանք արմատ չեն գցում:

Ասկյարի հետ տարբեր բաների շուրջ զրուցելով հասանք Ջուլֆա: Իրանի Ջուլֆան եւ Նախիջեւանի Ջուլֆան միմյանցից բաժանվում են Արաքս գետով, միանում՝ նույն գետի կամրջով: Նախիջեւանցիները հատուկ կարգավիճակ ունեն եւ ամեն օր առանց դժվարության անցնում են Արաքսը, առեւտուր անում իրանական Ջուլֆայում: Ընդհանրապես, Իրանի իշխանությունները չափազանց ուշադիր են Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության նկատմամբ, մատակարարում են էլեկտրաէներգիա, խրախուսում սահմանային առեւտուրը, իրենց երկրի տարածքը տրամադրում Բաքվից Նախիջեւան բեռնափոխադրումների համար: Պատմական Նախիջեւանը մինչեւ 1920 թ., մինչ Ադրբեջանի խորհրդայնացումը, երբեք չի եղել Ադրբեջանի մաս եւ չէր էլ կարող լինել, քանի որ հնագույն ժամանակներից մինչեւ 1918 թ. Արեւելյան Անդրկովկասում «Ադրբեջան» անունը կրող քաղաքական-էթնիկական կազմավորում չի եղել: 1826-28 թթ. ռուս-պարսկական պատերազմի ժամանակ ռուսները գրավեցին Նախիջեւանը, իսկ 19-րդ դ. 50-ական թթ. Երեւանի ենթակայության տակ էր, մինչեւ 1918 թ. թուրքերը գրավեցին Նախիջեւանը: Այն ժամանակ տեղացիների շրջանում սկսվեցին հուզումներ. նրանք պնդում էին, թե ծագումով իրանցի են եւ ցանկանում են Նախիջեւանը տեսնել Իրանի կազմում: Հավանաբար այս ենթատեքստում պետք է դիտել Իրանի ներկա իշխանությունների վերաբերմունքը Նախիջեւանի նկատմամբ:

Իսկ ես շտապում եմ անցել Արաքսը...

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
«Երկիր» օրաթերթի թղթակից,
«Ազգի» համար

ԱԶԳ

Մշակույթ

Մի խռպոտ ձայն անցյալից

Պատասխան Ռ.Ղալլաքյանի ստորագրած մի հոդվածի

Ողորմա՛ծ պարոն,

Երկու ամիս Հայաստանից բացակայելուց հետո վերադառնալով՝ տեղեկացա, որ միջնակարգ դպրոցի հայոց լեզվի իմ հեղինակած դասագրքերի դեմ վաղուց հայտարարված չարամիտ արշավանքի սպառնալիքն արդեն իրագործվում է: Տպագրվել է երկու հոդված, որոնցից մեկը ստորագրել է Ձեր ինքնահռչակ ակադեմիկոսական վեհությունը /«Ազգ», 2000, N 20/:

Հոդվածն այնքան փաստազուրկ է, ստերը՝ այնքան մերկապարանոց, որ կարելի էր անպատասխան թողնել:

Բայց անտեղյակ ընթերցողին, անշուշտ, շեղելու է ստորագրությունից հետո բերված տիտղոսների թեքը: Հայաստանի կոոպերատիվ բուհերի եւ նույնքան կոոպերատիվ ակադեմիաների «պրոֆեսորներ» ու «ակադեմիկոսներ» Երեւանում լիքն են: Բայց եթե նույնիսկ ազգային ակադեմիայի իսկական անդամ էլ լինեիք, միեւնույն է, իրավունք չունեիք այդքան լարամտորեն նենգափոխելու փաստերը, միայն մեկ դասագրքից չհասկացած կամ չհասկանալու տված հինգ օրինակից հետո խոտան հայտարարելու բոլոր դասագրքերը, որոնք արդեն իսկ սիրվել են աշակերտների եւ ուսուցիչների գերակշիռ մասի կողմից:

Նոր դասագրքերին ուղղված Ձեր հոդվածներին ուժ ու կշիռ տալու համար խոսքն սկսում եք «Դիարբեքիրից», հիշում եք բազմավաստակ լեզվաբանների անուններ /Ա. Ղարիբյան, Գ. Սեւակ, Է. Աղայան, Հ. Բարսեղյան, Ս. Աբրահամյան/, թե տեսե՞ք, ու՞մ է հակադրվել Ֆ. Խլղաթյանը: Չեք մոռացել նաեւ հայ ժողովրդի անցյալ, ներկա ու ապագա բոլոր դժբախտությունների պատճառ Ա. Բլեյանին: Եվ երբ ընթերցողը, Ձեր կարծիքով, հոգեբանորեն արդեն պատրաստ է, հայտարարում եք, թե վերջին տասը տարում ինչ որ արվել է եւ ապագայում ինչ որ արվելու է, հակագիտական է, հակամանկավարժական, եթե տարբեր է մինչ այժմ եղած դասագրքերից, քանի որ դրանց նպատակը մեկն է՝ «նսեմացնել գործող դասագրքերի դերը»: Ա՛յ քեզ բա՜ն: Դրանք այդ դասագրքերը, Աստվածաշու՞նչ են, ինչ է, որ դրանցից տարբեր որեւէ բանի հրատարակումը հերետիկոսություն է հայտարարվում: «Միջազգային ակադեմիկոսի» պատմուճան հագած Ձեր իմաստությանը հիշեցնեմ, որ նույնիսկ Ավետարանը միակը չէ, ունի չորս տարբերակ:

Առաջ անցնելով՝ երկնում եք այսպիսի բաներ. «Երեխայի միտքը, գիտելիքներ ստանալու ձգտումները ոչ միայն չի կարելի շեղել, այլեւ, ընդհակառակն, դրանք պետք է կենտրոնացնել, համակարգել դեպի սնուցող հիմնական եւ առաջին աղբյուրը՝ դասագիրքն, իհարկե, լավ դասագիրքը: Համարվողականությունը /ադապտացիան/ առավելագույն դեր ունի ուսուցման ընթացքում: **Այո, երեխան պետք է հարմարվի դասագրքին** /ընդգծումն իմն է՝ Ֆ. Խ./»: Ո՜վ անտեղյակություն, իսկ մենք հակառակն էինք կարծում: Թող թույլ տրվի հարցմունք անել Ձեր ակադեմիկոսական մեծությանը, եթե ազգային եւ միջազգային մանկավարժության եւ մեթոդիկայի միակ ու միակ նպատակը «դասագրքերի կյանքը երկարաձգելն է», եւ եթե ընդունում եք, որ Ա. Ղարիբյանի եւ Գ. Սեւակի դասագրքերը «գնահատելի էին, արժեքավոր» /նկատու՞մ եք նսեմական ոճը/, ապա ի՞նչ կարիք կար դրանք մերժելու եւ փոխելու: Թող մնային, չէ՞ որ արդեն 70-80 տարեկան կլինեին: Եթե «լեզուն կենդանի, փոփոխվող, զարգացող երեւույթ է», որի պատճառով հիշյալ դասագրքերը փոխարինվեցին, Ձեր բառերով ասած, «քննություն բռնած» նոր դասագրքերով, ապա ինչո՞ւ եք կարծում, որ այդ «փոփոխվող, զարգացող երեւույթը» արդեն կանգ է առել, քարացել, եւ երեսուն տարի հետո չի կարելի մտածել նոր դասագիրք գրելու մասին:

Չմոռանալով հիշել նաեւ կրթության եւ գիտության նախկին նախարար Լ. Մկրտչյանին, որին անծանոթ չեմ եղել, հայտարարում եք, թե նրա օրոք «զուգահեռաբար հանրակրթական դպրոցի միջին դասարաններում միանգամից շրջանառության մեջ մտան Ֆ. Խլղաթյանի չորս /պատկերացնու՞մ եք, չո՞րս/ դասագրքերը... Եվ դա այն դեպքում, երբ նախարարությունը գտնվում է ֆինանսական ծանր ճգնաժամի պայմաններում: Նույն վիճակում են նաեւ դպրոցները, բազմաթիվ ընտանիքներ»: Դժվարանում եմ հավատալ, թե ժողովրդի ու նախարարության ֆինանսական վիճակից տառապող Ձեր անձն անտեղյակ է իրականությունից: Դուք պարզապես նենգափոխում եք փաստերը: Առաջին կետին «զուգահեռաբար» բառն է. դասագրքերը երաշխավորվել են որպես հիմնական: Երկրորդ կետին նախարարության ֆինանսական վիճակի վրա կոկորդիլոսյան արցունք թափելն է, քանի որ ինքներդ լավ գիտեք, որ այդ գրքերի հրատարակման վրա նախարարությունը ոչ մի լումա չի ծախսել. տպագրությունն իրականացվել է Համաշխարհային բանկի հաշվին: Երրորդ կետին «շատ ընտանիքների» նյութական իրոք ծանր վիճակի փարիսեցիական հիշատակումն է, քանի որ նոր դասագրքերը հրատարակվել են ի շահ այդ ընտանիքների: Նրանց վարձակալման համար ծնողները վճարում են 200-250 դրամ, իսկ հին դասագրքերը վաճառվում էին 1000-1200 դրամով: Չորրորդ կետին ամփոփված է «միանգամից» բառի մեջ, քանի որ նոր դասագրքերի ստեղծման վրա ես աշխատել եմ 1990 թվականից սկսած: Մինչ մրցույթը պատրաստ են եղել բոլոր դասագրքերի նյութերը, որոնցից առաջինը /4-րդ դասարան/ ունեցել է երկու հրատարակություն /1994, 1997 թթ./ եւ ջերմորեն ընդունվել ուսուցչության կողմից: Իմիջիայլոց, այդ դասագրքերի քննարկումներին եւ երաշխավորմանը, որպես նախարարության գիտամեթոդական խորհրդի անդամներ, մասնակցել են նաեւ այն ժամանակ գործող դասագրքերի հեղինակները: Իսկ ինչու «չո՞րս», որովհետեւ Համաշխարհային բանկի մրցույթն անցկացվում էր խմբաքանակներով: Եթե մեկը ցանկանում էր մասնակցել, պետք է ներկայացներ չորս դասագրքից բաղկացած ողջ խմբաքանակը: Եվ քանի որ այն ժամանակվա գործող դասագրքերի հեղինակները չկամեցան համագործակցել ինձ հետ /այդպիսի առաջարկ եղել է իմ կողմից/, ստիպված էի ներկայացնել 4 գիրք՝ ըստ գործող ծրագրի վերադասավորելով պատրաստածս գրքերի նյութերը:

Նոր դասագրքերը մրցույթում շահել են երկու տարի անընդմեջ:

Եթե, իրոք, ինչպես Դուք եք ասում, իմ դասագրքերը դպրոց են մտել հների զուգահեռ, եթե նրանք անթերի են, իսկ իմ գրածները՝ վատ, էլ ինչո՞ւ եք իրար խառնվել, հարգելի՛ս, ինչո՞ւ եք պատեպատ տալիս Ձեզ, աջ ու ձախ վարկաբեկում եք բոլորին՝ հեղինակին, մրցութային հանձնաժողովի անդամներին, հրատարակության առնչված անձանց: Իրոք, եթե Ձեր ասածները ճիշտ են, ապա թող ապագան որոշի, ինչո՞ւ եք ստանձնել խաղատիկնիկի դեր եւ խոտան հռչակում ուրիշի տարիների աշխատանքի արդյունքը:

Մերկապարանոց հայտարարություններն, անշուշտ, ոչ մեկին չեն համոզի, ահա թե ինչու ասելիքին «գիտականության» տեսք տալու համար փորձում եք դասագրքերը սեւացնելու գործը հաստատել փաստերով: Բայց դրանք չփաստեր են՝ ընդամենը հինգ հատ՝ քաղված միայն մեկ դասագրքից:

Ահա դրանք.

1. Անընդունելի եւ սխալ եք համարում նախադասության սահմանումը, քանի որ չի ընդգրկում «Մթնեց», «Ահա Սեւանը» տիպի միակազմ նախադասությունները: Այո՛, այդպես է, քանի որ սահմանումը վերաբերում է լիակազմ պարզ նախադասություններին: Լեզվաբան չլինելով՝ կարող եք անշուշտ սխալվել, բայց որպես «մեծ մեթոդիստ», պիտի իմանայիք, որ գիտելիքն ուսուցման գործընթաց է ներմուծվում աստիճանաբար, մաս առ մաս, պարզից դեպի բարդը, մասնավորից ընդհանուրը եւ նման սկզբունքներով /Կոմենսկու ականջը կանչի/: Եթե Դուք չեք կարդացել, այլ գոնե թերթել եք դասագրքերը, ապա տեսած կլինեք, որ հիշատակված ոչ լիակազմ նախադասություններին նվիրված է դասագրքի 5-րդ բաժնի երկրորդ մասը /148-157 էջեր/:

Իսկ մի՞թե, Ձեր կարծիքով, ընդունելի եւ լիարժեք է նախորդ դասագրքի հետեւյալ սահմանումը. «Բառերի կապակցությունը կամ բառը /ընդգծումն իմն է՝ Ֆ. Խ./, որն արտահայտում է ավարտուն միտք, կոչվում է նախադասություն»: Եթե Դուք քննարկեիք այս միտքը, պիտի ասեիք. ա/ բառն արտահայտում է միտք, բ/ թերի, ոչ ավարտուն միտք արտահայտող նախադասությունները նախադասություն չեն: Մի՞թե դժվար է հասկանալ, թե նախադասությունների բոլոր տեսակներն անխտիր մեկ սահմանման մեջ պարփակելն ավելի շուտ գիտական խնդիր է, քան ուսուցողական: Վերջին հաշվով, կարեւորը ոչ թե նախադասության /եւ այլ/ սահմանումներն անգիր անելն է, որին ձգտում է ուսուցումը քերականախեղդ արած Ձեր մեթոդիկան, այլ նախադասություն կազմելը, գրագետ, ճիշտ եւ սահուն խոսելը, որին արդեն քանի՜-քանի՜ տարի արգելակում են հայերենի ուսուցման զառամյալ հայեցակարգն ու ծրագիրը:

2. Երկկողմանի սխալ եք համարում հետեւյալ միտքը. «Բառը բաղկացած է հնչյուններից, նախադասությունը՝ բառերից»: Երեւի պետք է հակառա՜կը գրեի. «Հնչյունները բաղկացած են բառերից, բառերը՝ նախադասություններ՞ից»:

3. Դասագրքում գրված է, թե նախադասության հաղորդակցական տեսակները /կամ ըստ բնույթի, երանգի, ըստ նպատակի/ դասակարգելիս հաշվի են առնվում հաղորդակցման նպատակը, հնչերանգը եւ նախադասության քերականական ձեւավորումը: Այս մտքի դեմ էլ եք նիզակներ ճոճում՝ ամեն ինչ խառնշտորելով, քանի որ վերջին երկու գործոնը հաջորդ էջում են նշված, իսկ Դուք ալարում եք թուղթը շուռ տալ:

4. Որպեսզի ժխտեք այն պարզ միտքը, թե «պատմողական նախադասության ժամանակ հնչերանգի ուժեղ ելեւէջներ չկան», բերում եք մի հսկայական բարդ ստորադասական նախադասություն եւ պնդում, թե այնտեղ նման ելեւէջներ կան՝ մոռանալով, որ հարյուր տարի ի վեր նախադասության հաղորդակցական /ըստ երանգի, ըստ բնույթի/ տեսակները քննվում են պարզ նախադասության շրջանակներում:

5. Հաջորդ «գյուտն» արված է՝ թեմայի վերնագիրը տեքստի առաջին նախադասության մի մասին կցելով եւ այդ կերպ փորձելով մերժել ընդմական նախադասությունների գոյության փաստը:

6. Վերջապես, վերջին «փաստը» գրվածը /գուցեեւ ոչ հստակ/ չհասկանալու կամ չհասկանալու տալու արդյունք է: Խոսքն այն մասին է, որ որոշյալի քերականական փոփոխությունը որեւէ փոփոխություն չի առաջացնում որոշիչի ձեւի մեջ: Հենց Ձեր բերած օրինակի վրա ցույց տանք. «խղճով մարդ, խղճով մարդու, խղճով մարդուց, սարի ծաղիկ, սարի ծաղկի, սարի ծաղկից» եւ այլն:

Ձեր քննադատության նյութը, դատողությունների որակն ու խորությունն այսքան է: Այո՛, դասագրքերում վրիպակներ շատ կան՝ կետադրական, ուղղագրական, տեխնիկական: Եթե Ձեր նպատակը վրիպակորսությունն էր, ինձ հարցնեիք, ես ավելի շատ մատնացույց կանեի: Բայց տասնամյակներ շարունակ խմբագիր աշխատած մարդու համար դժվա՞ր է տարբերել հեղինակի սխալը տպագրական վրիպակից, դժվա՞ր է տարբերել հեղինակի, համակարգչի օպերատորի, սրբագրիչի, տեխնիկական խմբագրի, ձեւավորողի աշխատանքը: Եվ մի՞թե այս չորս դասագրքերի ավելի քան 650 էջերում մեծն խոտանիչը չգտավ մի լավ միտք, մի պայծառ կետ, մի դրական բան: Ինչո՞ւ եք լռելյայն անցնում դասագրքի մեթոդական կառուցվածքի, վարժությունների համակարգի վրայով: Չէ՞ որ դասագրքի համար դա է ավելի կարեւոր: Ճիշտ են ասում, թե հոգու կուրությունն ավելի վատ է, քան աչքինը: Եթե Ձեզ նման վարվեի, մի քանի էջ կգրեի «դերբայական դարձվածքի», «քննություն բռնել» եւ նման սխալ տերմինների ու արտահայտությունների մասին, որ Դուք եք գործածում:

Ձեռնարկելով հայոց լեզվի նոր դասագրքերի վարկաբեկման անշնորհակալ եւ անիրականանալի գործը՝ Դուք եւ Ձեր նման վրիպակորսները ցանկանում եք հետ շրջել ժամանակի անիվը, երեսուն տարի հետ գնալ: Զուր ջանքեր:

Բոլոր դասագրքերն էլ միանգամից չեն հասել ավարտուն վիճակի: Գործածվելով մի քանի տասնամյակ՝ նրանք կատարելագործվել են, շտկվել, բայց դարձյալ կատարյալ չեն դարձել: Այնպես որ մի՛ շտապեք, հաջորդ հրատարակության ժամանակ, կամ գուցե ավելի շուտ, բոլոր վրիպակները կվերացվեն, իսկ ժամանակի անիվը հակառակ չի պտտվի: Պարոն Ղալլաքյա՛ն, Ձեր ձայնը անցյալի ձայնն է արդեն:

ՖՐԻԴ ԽԼՂԱԹՅԱՆ,
Վ. Բրյուսովի անվան պետական
ինստիտուտի հայագիտության
ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր,
Հայ լեզվաբանների միության
գործադիր քարտուղար

Չիկագոյում գիտաժողով՝ նաեւ թուրքերի մասնակցությամբ

Մարտի 17-19-ը Չիկագոյի համալսարանում տեղի է ունենալու Հայկական ցեղասպանությանը նվիրված գիտաժողով, որին մասնակցելու են նաեւ թուրք գիտնականներ: Գիտաժողովի նախաձեռնողը, ըստ «Արմինյն միրոր-սփեքթեյթր» շաբաթաթերթի տեղեկատվության, պրոֆ. Ռոնալդ Սյունին է, որը հայկական համայնքում մեծ հետաքրքրություն առաջացնելուց բացի նաեւ տեղիք է տվել հակասական նկատառումների: Միջոցառման քննադատաբար մոտեցողները պրոֆեսորին համարում են չափազանց միամիտ եւ մոլորված լավատես: Նրանք գտնում են, որ անօգուտ եւ պարզապես ժամանակի կորուստ է հարցը լրջորեն քննարկել թուրքերի հետ, որոնց միակ նպատակը լինելու է ժխտել կատարվածը եւ աղավաղված «փաստերով» փորձել հիմնավորել իրենց կեցվածքը: Ուրիշները, սակայն, գտնում են, որ երկխոսությունն անհրաժեշտ է եւ արդյունավետ: Մենք մեր շրջանակներում խոսում ու գրում ենք եղեռնի մասին, բայց արդյունքներն առայժմ չեն բավարարում:

Ինքը պրոֆեսոր Սյունին, վճռական է իր դիրքորոշման մեջ: Նա մեծ ջանքեր է գործադրել գտնելու եւ հրավիրելու անկողմնակալ եւ լայնախոհ թուրք մասնագետների, որոնց հետ նպատակ ունի ծավալելու մտքերի լուրջ գիտական փոխանակում: Նա այդ ասպարեզում առաջին քայլը կատարել է անցյալ տարի՝ ընդունել է Ստամբուլում մասնավոր մի համալսարանի հրավերը եւ այնտեղ հանդես է եկել դասախոսությամբ: Ներկա գիտաժողովը փաստորեն շարունակությունն է այդ նախաձեռնության: Դրա հաջողությունը կախված է լինելու նրանից, թե ինչ չափով կփշրվեն ստերեոտիպերը եւ ինչքան մտքի ճկունություն եւ լայնախոհություն կցուցաբերեն մասնակիցները: Արձագանքներին հավանաբար կանդրադառնանք հետագայում:

Հ. Օ.

Մեծն ու անկրկնելին

Ցերեկույթ՝ նվիրված Երվանդ Քոչարին

Հայ-վրացական համագործակցություն ընկերության եւ Երվանդ Քոչարի թանգարանի տնօրեն Լալա Քոչարի նախաձեռնությամբ մարտի 15-ին արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի ընկերությունում տեղի ունեցավ Երվանդ Քոչարի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված միջոցառում:

Բացման խոսքով հանդես եկան հայ-վրացական ընկերության նախագահ Հերբերտ Սելիխսեթյանը, ժողովրդական նկարիչ Էդվարդ Իսաբեկյանը, արվեստաբանության թեկնածու Ինգա Կուրցեբը:

Վերջինս մանրամասն մեկնաբանեց Երվանդ Քոչարի ստեղծագործությունները: Հերբերտ Սելիխսեթյանը նշեց, որ եթե Քոչարը մնար Փարիզում, ապա շատ ավելի մեծ ճանաչման կարժանանար, քան ունեցավ:

Մեծ նկարչին նվիրված միջոցառումը եկավ շեշտելու, որ մեր մեջ արվեստի սերը չի մեռել:

ՆԵԼԼԻ ՄԻՐԶՈՅԱՆ

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Մարտի 16

- 1771 թ. ծնվել է ֆրանսիացի գեղանկարիչ Անտուան Գրոն: Գրոն սկզբում Նապոլեոն Բոնապարտի, ապա վերականգնված Բուրբոնների պալատական նկարիչն էր:
- 1839 թ. ծնվել է ֆրանսիացի բանաստեղծ Սյուլի Պրյուդոմը: Նա առաջինն է արժանացել գրականության գծով Նոբելյան մրցանակին (1901 թ.), թեեւ հավակնորդների ցուցակում կային այնպիսի մեծություններ, ինչպիսիք են Լ. Տոլստոյը, Իբսենը, Գորկին, Զոլան, Մարկ Տվենը, Ռիլկեն, Վալերին եւ այլք:
- 1859 թ. ծնվել է ռուս ֆիզիկոս եւ էլեկտրատեխնիկ Ալեքսանդր Պոպովը:
- 1940 թ. մահացել է շվեդ գրող Սելմա Լագերլյոֆը: 1909 թ. Լագերլյոֆն արժանացել է Նոբելյան մրցանակի:
- 1913 թ. ծնվել է բանաստեղծ, ակադեմիկոս, լեզվաբան Էդուարդ Աղայանը:
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Արեգ ամսվա Մանի օրն է:

ՆԱԻՐԱ ԾԱՂԿԵԼԱՅԱՆ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ողբերգի չկրկնվեն սխալները

Երեւանի «Կիլիկիային» իրավամբ կարելի է անցյալ մրցաշրջանի հայտնությունը համարել: Բացառապես երիտասարդ ֆուտբոլիստներից կազմավորված թիմը ողջ մրցաշրջանի ընթացքում աչքի ընկավ մինչեւ վերջ պայքարելու ունակությամբ` մի շարք հանդիպումներում դրսեւորելով հաղթանակի հասնելու անկոտրում կամք ու վճռականություն: Ճիշտ է, միշտ չէ, որ այդ հատկանիշների շնորհիվ «Կիլիկիան» հաջողության էր հասնում: Ի վերջո, հարկ եղավ բարձրագույն խմբում իր տեղը պահպանելու համար անցումային խաղ անցկացնել «Սիկայի» հետ, որի ելքը մրցակցի օգտին էր:

Հունվարի 10-ից «Կիլիկիայի» ֆուտբոլիստները գլխավոր մարզիչ Սամվել Դարբինյանի գլխավորությամբ սկսեցին նախապատրաստվել նոր մրցաշրջանին: Հոգեբանորեն ֆուտբոլիստների համար այնքան էլ հեշտ չէր, քանի որ դեռեւս անհայտ էր, թե «Կիլիկիան» ո՞ր խմբում է հանդես գալու: Այս անորոշ վիճակն ազդեց նաեւ թիմի համալրման գործընթացի վրա: Նախապատրաստական շրջանում թիմում փորձարկվեցին մի շարք ֆուտբոլիստներ: «Կիլիկիայի» երկու փորձառու ֆուտբոլիստներ` Լեւոն Սարգսյանն ու Ալբերտ Աֆյանը նախապատրաստական փուլն անցկացրին «Զվարթնոցում», որի կազմում մասնակցեցին Ռուդոլֆ Միրիմանյանի հուշամրցաշարին: Բարեբախտաբար, նրանք որոշեցին վերադառնալ հարազատ կոլեկտիվ եւ կրկին հագնել «Կիլիկիայի» մարզաշապիկը: Այնպես որ, անցյալ մրցաշրջանի համեմատ թիմի կազմը կորուստներ չի ունեցել: «Կիլիկիան» համալրել են «Դվինի» նախկին ֆուտբոլիստներ Արմեն Մարտիրոսյանը, Վահագն Բաղոյանը եւ Գագիկ Սուքիասյանը, «Զվարթնոցում» ու «Երեւանում» հանդես եկած Ռոբերտ Մխիթարյանը, «Էրեբունու» նախկին ֆուտբոլիստ Արամ Հակոբյանը, ինչպես նաեւ Հայկ Չիպկինյանը:

«Կիլիկիան» մարզումները հիմնականում անցկացրել է բացօթյա պայմաններում: Նախապատրաստության առաջին փուլում հիմնական ուշադրությունը դարձվում էր տղաների ֆիզիկական պատրաստությանը, մեծ տեղ էր հատկացվում կրոսավազքին, ֆիզիկական տարբեր վարժությունների կատարմանը: Երկրորդ փուլն արդեն լիովին նվիրված էր խաղային օղակների համագործակցությանը, տղաների տեխնիկատակտիկական պատրաստությանը: Անշուշտ, թիմի համար ուժերի լավ ստուգատես էր Արմավիրում անցկացված Ռուդոլֆ Միրիմանյանի հուշամրցաշարը: Ընդհանուր առմամբ «Կիլիկիայի» խաղը վատ տպավորություն չթողեց, սակայն դեռեւս շատ անելիքներ կան թերությունները վերացնելու համար: Անկասկած, մինչ առաջնության մեկնարկը մարզիկները կաշխատեն շտկել դրությունը: Առաջնությունում սպասվում է անհաշտ մրցակցություն, ուստի «Կիլիկիան» պետք է ձգտի հենց մեկնարկից միավորների պաշար ստեղծել, որպեսզի չկրկնվի անցած մրցաշրջանի տխուր վերջնագիծը:

ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Կռվի վերջին տուրը

Անցկացվեցին եվրոպական երկրների Չեմպիոնների լիգայի երկրորդ խմբային փուլի նախավերջին` 5-րդ տուրի հանդիպումները «C» եւ «D» խմբերում:

Իր դիրքերն ավելի ամրապնդեց **«C»** խմբի առաջատար «Բավարիան»: Հաջորդ փուլին իր մասնակցությունն ապահոված մյունխենցիները հանդես եկան ոչ ուժեղագույն կազմով, սակայն կրկին հաջողության հասան` հաղթելով վերջապահ «Ռուսենբորգին»: Առաջին խաղակեսում Մեհմետ Շոլը տուգանային հարվածով բացեց հաշիվը (11-րդ րոպեին), այնուհետեւ բրազիլացի Պաուլո Սերժիոն 11 մ հարվածով կրկնապատկեց այն (39՛): Երկրորդ խաղակեսում «Բավարիան» չափազանց հանգիստ խաղաց, ինչը մրցակցին հնարավորություն տվեց կրճատել հաշվի տարբերությունը: Գոլը խփեց Ջոն Կարիեն (64՛):

Դրամատիկ պայքարում անցավ նույն խմբի «Ռեալ»-«Դինամո» հանդիպումը: Այս երկու թիմերը հավակնում են 1/8 փուլի երկրորդ ուղեգրին, եւ խաղից շատ բան էր կախված: Մադրիդում կայացած հանդիպման ժամանակ ավելի շատ գրոհում էին դաշտի տերերը, բայց կիեւցիներն էլ պարտքի տակ չէին մնում, եւ բավականին սուր խաղ ստացվեց: 14-րդ րոպեին «Ռեալը» 11 մ տուգանայինի իրավունք ստացավ, եւ Ռաուլը առաջ մղեց իր թիմին: Ընդամենը մեկ րոպե անց իրենց տուգանային հրապարակում կանոնները խախտեցին իսպանացիները, բայց դինամոյական Սերգեյ Ռեբրովը չկարողացավ իրացնել 11 մ հարվածը. գնդակը ետ մղեց «Ռեալի» պատանի դարպասապահ Իկեր Կասիլյասը: 19-րդ րոպեին նույն պատկերը կրկնվեց «Դինամոյի» դարպասի մոտ: Կրկին 11 մ հարված նշանակվեց մադրիդցիների օգտին, բայց այս անգամ էլ անվստահ հարվածեց Ռաուլը. հաջող խաղաց մրցակցի դարպասապահ Ալեքսանդր Շովկովսկին: Խաղակեսի

ավարտին հյուրերը հավասարեցրին հաշիվը. անկյունայինի խաղարկումից հետո Ալեքսանդր Խացկեւիչը գլխի հարվածով գրավեց իսպանացիների դարպասը: Հանդիպման երկրորդ կեսն սկսվեց «Դինամոյի» ֆուտբոլիստների գրոհներով, որոնցից մեկը պսակվեց հաջողությամբ (56՛): Վրացի լեգենդական Գեորգի Դեմետրաձեն, որն ընդամենը երրորդ անգամ էր խաղադաշտ մտել կիեւցիների մարզազգեստով, աջ եզրով սլացավ առաջ եւ ուժգին հարված կատարեց «Ռեալի» դարպասին: Իսպանացիների ավագ Ֆեռնանդո Հիեռոն սխալվեց ու գնդակն ուղարկեց... սեփական դարպասը: Խաղավարտից 18 րոպե առաջ դաշտի տերերը հավասարեցրին հաշիվը. մոտավորապես 25 մ հեռավորությունից տուգանային հարվածով գոլը խփեց բրազիլացի Ռոբերտո Կառլոսը:

Այսպիսով, այս խմբից երկրորդ հաջողակ թիմը հայտնի կդառնա մարտի 22-ին կայանալիք վերջին տուրում:

Մոտավորապես նման իրավիճակ է նաեւ **«D» խմբում**: «Չելսին», հյուրընկալվելիս հաղթելով «Ֆեյենոորդին», հաջորդ փուլում հանդես գալու իրավունք ապահովեց: Հանդիպման առաջին կեսում անգլիացի ֆուտբոլիստները մեծ առավելություն ունեին: Խաղասկզբում նրանց պաշտպան Ֆրանկ Լեբյոֆը չկարողացավ իրացնել 11 մ տուգանային հարվածը, բայց թիմը շարունակեց գրոհել եւ հասավ հաջողության: Առաջին գոլը խփեց Ջանֆրանկո Զոլան (38՛): Երկրորդ խաղակեսում դաշտի տերերից Բոնավենտուր Կալուն հավասարեցրեց հաշիվը (59՛), բայց լոնդոնցի ֆուտբոլիստները եւս երկու անգամ գրավեցին մրցակցի դարպասը: Գոլերը խփեցին Դենիս Ուայզը (63՛) եւ Տորե Անդրե Ֆլուն (68՛):

«Լացիո»-«Օլիմպիկ» խաղը Սիմոնե Ինձագիի բենեֆիսը դարձավ: Իտալացիները հաղթեցին 5-1 հաշվով, իսկ 4 գոլ խփեց հենց նա` հանրահայտ Ֆիլիպո Ինձագիի կրտսեր եղբայրը: Սիմոնեն կարող էր եւս մեկ անգամ աչքի ընկնել, բայց վրիպեց 11 մ նշանակետից: 5-րդ գոլը մարսելցիների դարպասը խփեց խորվաթ Ալեն Բոկշիչը (82՛), իսկ հյուրերից մեկ անգամ աչքի ընկավ Լերուան (50՛):

«C» խումբ

«Ռեալ» (Իսպանիա)– «Դինամո» (Ուկրաինա)` 2-2

«Բավարիա» (Գերմանիա)– «Ռուսենբորգ» (Նորվեգիա)` 2-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բավարիա	5	4	1	0	13-6	13
2. Դինամո	5	2	1	2	8-8	7
3. Ռեալ	5	2	1	2	10-12	7
4. Ռուսենբորգ	5	0	1	4	5-10	1

«D» խումբ

«Ֆեյենոորդ» (Հոլանդիա)– «Չելսի» (Անգլիա)` 1-3

«Լացիո» (Իտալիա)– «Օլիմպիկ» (Ֆրանսիա)` 5-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Չելսի	5	3	1	1	7-3	10
2. Լացիո	5	2	2	1	8-3	8
3. Ֆեյենոորդ	5	2	1	2	7-7	7
4. Օլիմպիկ	5	1	0	4	2-11	3

ՇԱԽՄԱՏ

Տարիքային չորս խմբով

ՀԵԿՏ-ում ավարտվեց Երեւանի պատանեկան առաջնությունը: 174 շախմատիստներ, բաժանված տարիքային չորս խմբի, չեմպիոններին որոշեցին շվեյցարական խաղակարգով, 9 տուրով անցկացված մրցումներում:

Մինչեւ 10 տարեկանների մրցաշարում հաղթեց Ռոբերտ Հովհաննիսյանը, որը ցույց տվեց առաջնության բացարձակ լավագույն արդյունքը` 8 միավոր: Երկրորդ-երրորդ տեղերը բաժանեցին Արսեն Հովսեփյանը եւ Արթուր Պետրոսյանը: Նրանք չեմպիոնից ետ մնացին 1,5 միավորով:

Հաջորդ` 11-12 տարեկանների խմբում Հրայր Սիմոնյանը եւ Արման Սարգսյանը վաստակեցին 7-ական միավոր, իսկ չեմպիոնի կոչումը բաժին հասավ Սիմոնյանին, քանի որ նրա մրցաշարային գործակիցներն ավելի բարձր էին: Նշենք, որ Հրայրն ընդամենը 9 տարեկան է, բայց հանդես եկավ ավելի բարձր տարիքային խմբում: Երրորդ մրցանակակիր դարձավ Մկրտիչ Մկրտչյանը` 6,5 միավորով:

13-14 տարեկան շախմատիստների խմբում չեմպիոն դարձավ Արեգ Նավասարդյանը: Նա 7,5 միավոր վաստակեց: Երկրորդ եւ երրորդ տեղերը գրավեցին Լեւոն Բաբուջանյանը (7 միավոր) եւ Հրանտ Մելքումյանը (6,5): Ի դեպ, վերջինս 12 տարեկան է եւ կարող էր մրցել նաեւ ցածր տարիքային խմբում:

Բոլորից շատ մասնակիցներ հավաքվել էին 15-18 տարեկանների խմբում (58 հոգի): Շատ լարված ընթացավ պայքարը չեմպիոնի կոչման համար: Երկու մասնակիցներ` Արտակ Սարգսյանը եւ Էդգար Մեջինյանը վաստակեցին 7-ական միավոր եւ բաժանեցին առաջին-երկրորդ տեղերը: Մայրաքաղաքի չեմպիոնի կոչումը շնորհվեց Սարգսյանին, որն ավելի բարձր մրցաշարային գործակիցներ ուներ: Երրորդ տեղը գրավեց Արսեն Նաղդալյանը (6,5 միավոր): Ի դեպ, Արտակ Սարգսյանը մեր հանրահայտ գրոսմայստեր Ռաֆայել Վահանյանի քրոջորդին է: Նա 17 տարեկան է, սովորում է ժողտնտեսության ինստիտուտի առաջին կուրսում: Ինչպես ինքն է ասում` 3 տարուց մի փոքր ավելի է, ինչ հրապուրվել է հնամյա խաղով. «մեղավորը» 1996 թ. աշնանը Երեւանում անցկացված շախմատի համաշխարհային օլիմպիադան է: Նշենք նաեւ, որ Արտակը միանգամայն ինքնուրույն է պարապում, յուրացնում շախմատի գաղտնիքները:

Մայրաքաղաքի պատանեկան առաջնությունը նաեւ ընտրական բնույթ ուներ: Բոլոր տարիքային խմբերից 16-ական մասնակիցներ իրավունք ստացան մասնակցելու Հայաստանի պատանեկան առաջնությանը (այն կանցկացվի ապրիլի 5-15-ը, Երեւանում): Երեք տարիքային խմբերի (բացառությամբ կրտսերների) մրցանակակիրները հանդես կգան մարտի 21-31-ը անցկացվելիք Երեւանի տղամարդկանց առաջնության կիսաեզրափակիչ մրցաշարում:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հեծանվավազքի հաղթողը Ֆլեդենն է

Ավարտվեց ավանդական Փարիզ-Նիս բազմօրյա խճուղային հեծանվավազքը: Ութ փուլի ընդհանուր հաշվարկում հաղթող դարձավ 24-ամյա Անդրեաս Ֆլեդենը (Գերմանիա): Երկրորդ եւ երրորդ մրցանակակիրներ դարձան համապատասխանաբար Լորան Բրաշարը (Ֆրանսիա) եւ Ֆրանսիսկո Մանսեբոնը (Իսպանիա):

Մրցանակը` հունական թիմին

Ջրագնդակի կանանց Եվրալիգայի հաղթողի կոչումը նվաճեցին Հունաստանի «Գլիֆադա» թիմի մարզուհիները: Եզրափակիչում նրանք 7-5 հաշվով առավելության հասան Ռուսաստանի ՖԻՄԱ (Մոսկվա) թիմի նկատմամբ:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

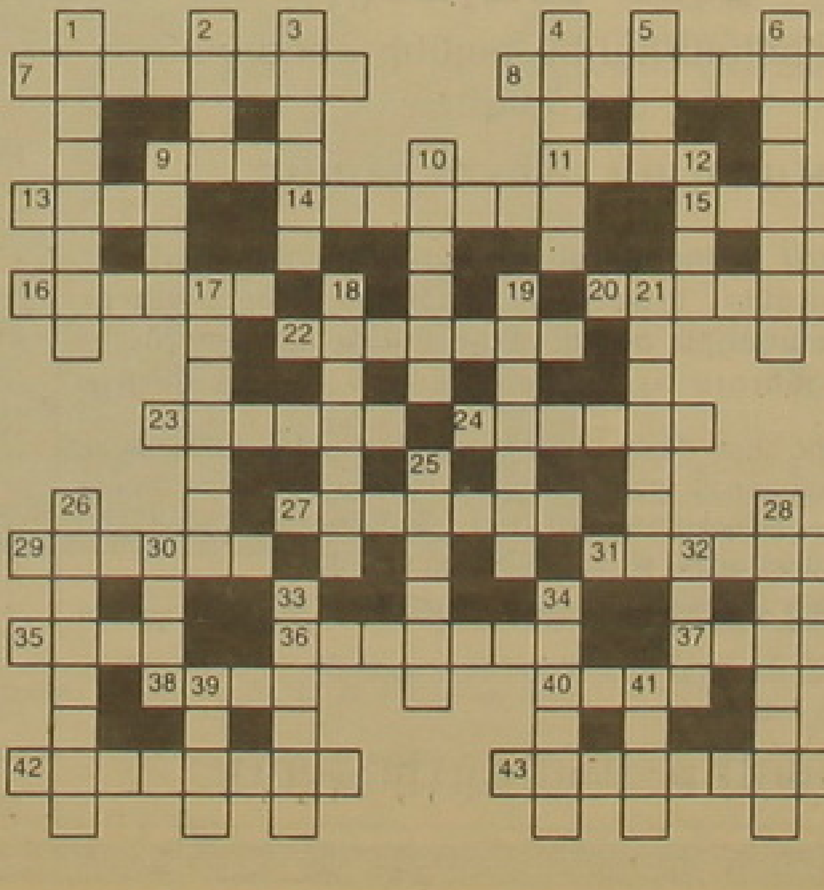

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Կարամզին: 2. Ամպեր: 3. Տիգրան: 4. Ձրաչափ: 5. «Անարք»: 6. Ջահուկյան: 9. Ազարյան: 13. Ամազոնուհի: 14. Էպիլեպսիա: 16. Վարսանդ: 17. Շարական: 22. Զոհարան: 23. Այբմատով: 25. «Գիլգամեշ»: 28. «Պարկեր»: 29. Կալման: 30. «Հարեմ»: 32. Քաղաք:

Հորիզոնական

7. Հայմորիտ: 8. Արքանյակ: 10. «Հայեր»: 11. Արդուն: 12. Թարխանյան: 15. Լիպոմա: 18. «Մոլիտակ»: 19. Կարայան: 20. Գրոտեսկ: 21. Վարդենի: 24. Ամերոյան: 26. Այդահո: 27. Ցիանիդ: 31. Ծանարչյան: 33. Նամակ: 34. Վարազ: 35. Սոմբրերո: 36. Կարապետ:

Ուղղահայաց

1. Մեծակտավ երաժշտական ստեղծագործություն: 2. Հասարակության մեջ մարդու գրաված տեղը, պաշտոնը կամ աստիճանը: 3. Սեփականության իրավունքով գույքի հանձնում այլ անձի: 4. Սպորտային հագուստ արտադրող հայտնի ֆիրմա: 5. Վարպետ, ...: 6. Գյուղ, որի ինքնապաշտպանական մարտերը 1904 թ. ղեկավարել է Գեւորգ Չաուշը: 9. Հնում օգտագործված երկարակոթ նիզակ: 10. «Արկ էրոդ» մրցանակի արժանացած հայկական ծեռնարկություն: 12. Ռեժիսոր Համո Բեկ-Նազարյանի 1937 թ. նկարահանած կինոնկարը: 17. Թուրքիայում լույս տեսնող հայկական օրաթերթ: 18. Լեռնագագաթ Ասիայում: 19. Փողոց Երեւանում: 21. Քաղաք Ռուսաստանում, Ալթայի երկրամասում: 25. Հույն մեծահարուստ: 26. Շվեդ գրող Լագերկվիստի վիպակներից: 28. Գյուղ Հայաստանում, Մեղրի քաղաքից հյուսիս-արեւելք: 30. Ֆինանսական գործառնություններ կատարող հիմնարկություն: 32. Թիկնոց, որը հագել են Հին Հռոմի քաղաքացիները: 33. Ստամոքսի հիվանդություն, երբ ստամոքսահյութում բացակայում է պեպսինը եւ աղաթթուն: 34. Հայ երաժշտագետ, խազագետ: 39. Կատարած որեւէ վատ արարքից ամաչելու զգացում: 41. Հավասարակշռություն, եղելություն:

Հորիզոնական

7. Վերդիի օպերաներից: 8. Հոմերոսի ստեղծագործություններից: 9. Անտառահավերի ցեղի թռչուն, անտառակաքավ: 11. Մարդու անկենդան մարմին: 13. Հայ ժամանակակից երգիչ: 14. Պետություն Եվրոպայում: 15. Գյուղատնտեսական հին գործիք: 16. Երկրնտրանք: 20. Էլեկտրամեկուսիչ նյութ, որն ստացվում է կաուչուկը ծծումբով վուլկանացնելիս: 22. Ո՞ր նշանավոր գյուղն է Տղմուտ գետի ափին: 23. Երգչախմբի կատարման համար գրված բազմաձայն ստեղծագործություն: 24. Իտալացի քանդակագործ, ոսկերիչ, «Պերսեւս» բրոնզե քանդակի հեղինակը (Ֆլորենցիա): 27. «Եզոպոսի» հերոսներից: 29. Թերուս, իմաստակ: 31. Էլբա գետի ձախ վտակը: 35. Բլուր Երուսաղեմում, ուր, ըստ առասպելի, գտնվել է Եհովա Աստծո տաճարը: 36. Ֆեոդալիզմի ժամանակաշրջանում մուսուլմանական երկրներում կրոնատեսական իշխանությամբ պետական կառուցվածքի սիստեմ: 37. «Ֆաուստ» օպերայի հեղինակը: 38. Կոշկագործության հումք: 40. Գետ Հայաստանում: 42. Փոքր Ասիա թերակղզու արեւմտյան մասը, որը հունարեն նշանակում է արեւածագ: 43. Իտալական ֆուտբոլային ակումբ:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

ԱԶԳ

Օրվա հետքով

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Վարդան Օսկանյանը հանդիպել է Լատվիայի նախագահի, Սեյմի փոխխոսնակի եւ ԱԳ նախարարի հետ

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ արտաքին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյանն իր մերձբալթյան տարածաշրջանային այցելության շրջանակներում մարտի 15-ին Ռիգայում հանդիպումներ է ունեցել Լատվիայի նախագահ Վայրա Վիկե-Ֆրեյբերգայի, Սեյմի փոխխոսնակ Ռիհարդս Փիկսի եւ արտգործնախարար Ինդուլիս Բերզինսի հետ: Արտգործնախարարներ Օսկանյանն ու Բերզինսը ստորագրել են Կոնվենցիա եկամուտների եւ գույքի կրկնակի հարկումը բացառելու մասին, ինչպես նաեւ Արձանագրություն արտաքին գործերի նախարարությունների համագործակցության մասին:

Ինչպես «Նոյյան տապանին» հայտնում են ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից, հանդիպումների ընթացքում կողմերը քննարկել են եվրոպական կառույցներում եւ միջազգային կազմակերպություններում Հայաստանի եւ Լատվիայի համագործակցության հարցերը: Մասնավորապես, նախարար Օսկանյանն իր զրուցակիցներին ծանոթացրել է Եվրոպայի խորհրդին Հայաստանի անդամակցության ընթացքին: Կողմերը հատուկ ուշադրություն են արժանացրել տնտեսական հարաբերությունների խթանման խնդիրը՝ նկատի առնելով երկու երկրներում առկա ներուժը:

Կողմերը նաեւ անդրադարձել են Հարավային Կովկասի եւ Բալթիկ ծովի տարածաշրջանային խնդիրներին: Նախարար Օսկանյանն իր զրուցակիցներին է ներկայացրել կայունության ու անվտանգության համակարգ ձեւավորելու ուղղությամբ հայ դիվանագիտության նախաձեռնությունը, ծանոթացրել է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման շուրջ ստեղծված իրավիճակին:

Նույն օրը երեկոյան նախարար Օսկանյանը հանդիպել է Լատվիայի հայ համայնքի ներկայացուցիչների հետ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Գորը եւ Բուշը այլեւս մրցակիցներ չունեն իրենց կուսակցություններում

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ նախագահի պաշտոնի երկու հիմնական մրցակիցները՝ Ալբերտ Գորը եւ Ջորջ Բուշ կրտսերը, իրենց համար ապահովելով առաջադրում որպես թեկնածու իրենց կուսակցություններից, այժմ լիովին ուշադրությունը կենտրոնացրել են Սպիտակ տան տեղի համար պայքարի վրա: Ամեն ինչ խոսում է այն մասին, որ նրանց պայքարը կլինի լուրջ: Հանրապետական Բուշը, հաղթելով նախնական ընտրություններում հարավային նահանգներում, իր կողմնակիցներին ասել է, որ նախագահը, որը կփոխարինի Բիլ Քլինթոնին, պետք է լինի խոսքի տեր եւ արժանապատվությանը նախանձախնդիր մարդ: Նա նկատել է, որ դեմոկրատների կուսակցությունից իր ընդդիմախոս Գորը խոսքը քամուն է տալիս, որպեսզի ցանկացած գնով ապահովի իր հաղթանակը: Գորն ինքը հայտարարել է, որ առջեւում սպասվում է դաժան պայքար: Նա ասել է, որ ընտրողները կարող են ընտրել բարեկեցություն կամ վերադարձ բյուջեի հսկայական դեֆիցիտի եւ ժողովրդավարության կարկվածահարության, որ բնորոշում էին վերջին հանրապետական կառավարման ժամանակաշրջանը Սպիտակ տանը:

Ռուսները գրավեցին չեչենական Կոմսոմոլսկոյե գյուղը

ՄՈՍԿՎԱ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ռուսական դաշնային ուժերին հաջողվել է վերցնել չեչեն գրոհայինների վերջին ամրոցը՝ Կոմսոմոլսկոյե գյուղը: Դրան նախորդում էին 10 օր շարունակվող ծանր մարտերը, որոնք հանգեցրին ծանր կորուստների: Ինչպես ասվում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալության հաղորդման մեջ, ռուսական ուժերին հաջողվել է վերահսկողության տակ առնել ռազմավարական կարեւոր այդ բնակավայրը երեքշաբթի երեկոյան, ուր կատարվում են մաքրումներ: Ֆրանսիական լրատվական գործակալությանը ռուս մի սպա հայտնել է, որ չեչենական ջոկատները կազմակերպված նահանջել են մերձակա անտառները, որտեղ նրանք վերախմբավորվում են:

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ՝ GSM SIM քարտերի մատակարարման: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները: Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ քարտերի տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող եք ստանալ հետեւյալ հասցեում՝ Ամիրյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ.՝ 28-70-66:

Առաջարկները պետք է ներկայացվեն վերոհիշյալ հասցեով մինչեւ 2000 թ. մարտի 30-ը, ժամը 12:00:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

Արմենտելը հայտարարում է

Փետրվարի 28-ից Լիտվայի Հանրապետությունում գործում է նոր բջջային հեռախոսակապ:
Համարհավաքման կարգը՝ +370 80 xxxxx
x-ը հեռախոսահամարն է

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

«Բիզնես կոնսալտ»
աուդիտորական եւ խորհրդատվական ընկերությունը

հայտարարում է մրցույթ՝
հաշվապահ-հաշվեքննիչների
թափուր տեղերի համար

Պարտադիր պայմաններ.
- բարձրագույն մասնագիտական կրթություն,
- մասնագիտական գործնական փորձ:

Լրացուցիչ պայմաններ.
- աուդիտորի վկայական,
- անգլերենի ազատ տիրապետում,
- համակարգչային հմտություն:

Ցանկացողներին խնդրվում է իրենց համառոտ կենսագրականը ներկայացնել ձեռնարկության կենտրոնական գրասենյակ (Զաքիյան 8, հեռ. 56-77-67, 58-24-78), Ա. Գեւորգյանին, մինչեւ ս. թ. մարտի 24-ի ժամը 17:00:

Ընտրված անձանց երաշխավորվում է բարձր աշխատավարձ:

USAID

AED

Academy for Educational Development

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID) եւ Կրթական զարգացման ակադեմիան (AED) տեղեկացնում են

տնտեսական թեմաներով գրող լրագրողներին, որ «Անցման շրջանի տնտեսությունների հիմնախնդիրները» զեկուցումների շարքի հերթական հանդիպումը տեղի կունենա **մարտի 17-ին, ժամը 11:30-ին, Թեքեյան կենտրոնում** *(Խանջյան 50)*:

Հանդիպմանը կմասնակցեն

ՀՀ առողջապահության եւ սոցիալական ապահովության փոխնախարար

Աշոտ Եսայանը,

Համաշխարհային բանկի տեղական փորձագետ

Վարդան Գեւորգյանը

Թեման՝ **«Սոցիալական քաղաքականության բարեփոխումներ. կրթության, առողջապահության եւ կենսաթոշակային ծառայությունների ապահովման գործընթացներում ոչ կառավարական ոլորտի դերը»:**

Հանդիպումից հետո՝ ժամը 13:30-ին, տեղի կունենա տնտեսական եւ իրավաբանական թեմաներով գրող լրագրողների համար Քեմոնիքս Ինթերնեյշընըլի կազմակերպած սեմինարների շարքի անդրանիկ թեմայի ներկայացումը:

«Դրամաշնորհների ծրագրերի գործարկման հիմունքներն ու իրավական դաշտը»

թեմայով հանդես կգա Քեմոնիքս Ինթերնեյշընըլի դրամաշնորհների ծրագրի ղեկավար

Դավիթ Սանդուխչյանը

ՀՈՒՅ

1965 թ. գործող Հայաստանի ուսանողական ջոկատների համապետական շտաբը, որը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կամավորական ծառայության կոմիտեի անդամ է, հրավիրում է մասնակցելու Եվրոպայի երկրներում, ԱՄՆ-ում, Հայաստանում միջազգային աշխատանքի ճամբարների ամառային ծրագրերին որպես կամավորական:

Դիմումներն ընդունվում են հետեւյալ հասցեով՝ Կորյունի 19ա, 7-րդ հարկ:

Հեռ. 52 27 01, 52 27 72, 52 27 88

Լուծարվում է

«Հակոբ Հակոբյան» անհատական ձեռնարկությունը:
Գրանցման համար 04409756, վկայական N 01Ա035596:
Ձեռնարկության հետ հարցեր ունեցողները երկամսյա ժամկետում կարող են դիմել Արմավիրի մարզ, գյուղ Մարգար:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

Հ1 — **16 մարտ**

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
10.20 Մանուկի կողակ
10.30 «Փրկեք մեր հոգիները». 10 տարի անց
11.00 Գ/Ֆ «Մերկ սեր»
12.25 «02»
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մանկության մոլորակ
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.00 1 լուր
19.10 «Խոշոր պահում»
19.50 Ժողովրդական երգեր
20.00 Բժիշկ եւ հիվանդություն
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակապալոգ
21.50 Պրեմիերա
22.00 «Բարի անկաբար»
22.50 Հեռուստամարաթոնի էջերից
23.10 Հիթ շքերթ
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

ԱՐՄԵՆԻԱ

11.00 Անգլերենի դասընթացներ
11.20 Շաբաթվա օրը
12.00 Օրվա մամուլ
12.20 TV խանութ
11.25 Մուլտիկ շոու
12.45 TV խանութ
12.55 Ավտորաի էկսպրես-2000
13.00 Բլից
13.30 TV խանութ
13.35 Գ/Ֆ «Աղամսների ընտանիքի վերամիավորումը»
15.10 Մուլտիկ շոու
16.15 Գ/Ֆ «Աստերոիդ»
18.30 Մուլտֆիլմ
19.30 Ժամը
19.55 Ավտորաի էկսպրես-2000
20.00 Հայրենիք-սփյուռք
20.30 Բլից
21.00 Շաբաթվա օրը
21.40 Օրվա մամուլ
22.00 Ժամը
22.30 Հայացք
23.00 Գ/Ֆ «Ոստիկանները»

Ա1

7.00 Բարի առավոտ
9.20 Ընտրություններ-2000
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Ուրվական որսացողները»
16.45 Վիկտորինա երեխաների համար
17.00 «100 %» ծրագիրը
17.25... Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Ընտրություններ-2000
19.30 Կալամբուր
20.00 Գործընթաց
20.45 Սերիալ «Սահաքեր ուժ»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Սերիալ «Դիմակայում»
00.05 Վավ. սերիալ «Տասը տարի, որ...»
00.50 Նորություններ
01.05 «Մոլորությունների ժողովածու»
01.35 Գ/Ֆ «Երեքն ընդդեմ կարդինալի»

НТВ

7.00, 7.30, 7.45, 8.00, 8.30, 8.45, 9.00, 9.30 Այսօր առավոտյան
7.15, 9.10 Սպորտ
7.20, 8.15, 19.40 Քրեական
7.35, 8.50 Մեծ փողեր
7.50, 9.15, 18.25 Պաշար
8.20 «Կարդանային լիսեռ»
8.35 Մուլտֆիլմ
9.45 Հեսաքրքիր կինո
9.55 Սերիալ «Բուրժույի ծննդյան օրը»
11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00 Այսօր
11.25 Ժողովրդի ձայնը
12.30 Ֆիթիլ
12.40 Չորեքշաբթի
13.30 Հին հեռուստացույցը հիշում է. «Հանդիպման վայրը փոխել չի կարելի»
15.30 Գ/Ֆ «Ֆրենդեր. ո՞վ կփրկի մեր երեխաներին»
17.35 Սերիալ «Լոյիսը եւ Քլարկը. Գերմարդու նոր արկածները»
18.25 Հեսաքրքիր կինո
18.50 Սերիալ «Սանսեթ Բիչի սերն ու գաղտնիքները»
20.40 Օրվա հերոսը
21.00 Անկախ հետաքննություն
21.50 Սերիալ «Բուրժույի ծննդյան օրը»
23.45 Վավ. ֆիլմ «Մեղինայից մինչեւ Մեքքա. Ուխտավորի օրագիրը»
00.45 Այսօրիկ
01.35 Այսօր կեսգիշերին
02.00 Գ/Ֆ «Ես քեզ սիրում եմ»

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
7.20-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
9.25 Հերթապահ բաժանմունք
9.40 Ընտանեկան նորություններ
10.20 Քվանտային բժշկագիտություն
10.30 Հեռուստահանդես «Արենա-սպորտ»
11.00 Համեոպաթիա եւ առողջություն
11.15 Սերիալ «Գնչուհին»
12.05 Սերիալ «Սանտա Բարբարա»
13.00 Հերթապահ բաժանմունք
13.30 Իմ XX դարը
14.00, 18.00, 21.00, 01.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստահանդես «Կանանց քաղաք»
15.00 Սերիալ «Սեւ մարգարիտ»
15.50 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
16.40 Նոր «Հին բնակարան»
17.30 Խանութ բազմոցի վրա
18.20 Աշտարակ
19.05 «Ռոսիա» կինոթատրոն. «Ոսկե ակամ» (2-րդ սերիա)
20.25 «Կյոր սեղան»
21.45 Գ/Ֆ «Կրկնակի խաբեություն» (4-րդ սերիա)
22.55 Կինոյի ժամ. Իգոր Շալլակը, Վասիլի Միշչենկոն «Պինդ տղաները» ֆիլմում
01.20 Կինո+TV

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1222 Տպաքանակը՝ 4000 Ստորագրված է տպագրության 15. 03. 2000 Գինը՝ 100 դրամ